

Uitgewerkt door Efreem, Tussenstap, CED-W, CED-COM

in opdracht van de Minister van Justitie, belast met Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding

Handleiding voor OCMW's:

Hulp aan zelfstandigen in moeilijkheden

POD | Maatschappelijke Integratie
SPP | Intégration Sociale

Mensen met een zelfstandig beroep vinden moeilijk de weg naar het OCMW. Soms uit fierheid, soms omdat ze gewoon niet weten dat ook zij recht hebben op sociale steun en hulp.

Bijna eenzelfde situatie bestaat bij de OCMW-medewerkers: zij vinden moeilijk de weg naar zelfstandigen die hun hulp nodig hebben. Maar hier is de oorzaak vooral dat de regelgeving rond zelfstandige beroepen bijzonder complex is en nergens op eenvoudige manier gebundeld staat.

Speciaal voor de maatschappelijke werkers van de OCMW's hebben we daarom deze handleiding opgesteld. De inhoud is het resultaat van overleg met OCMW-medewerkers en met verenigingen die zelfstandigen in nood begeleiden op het terrein.

De bedoeling is dat u, bij contact met een zelfstandige, die persoon zo goed mogelijk kan begeleiden en helpen. Daarom bevat deze handleiding onder andere de verklaring van bepaalde termen, uitleg over de sociale rechten die zelfstandigen opbouwen en de manier waarop u uw onderzoek naar de eventueel sociale rechten van een zelfstandige kan voeren.

Deze handleiding is een eerste aanzet die uiteraard niet volledig is want we kunnen nooit alle uitzonderingen of aparte situaties voorzien. Om daarbij van dienst te zijn, is een deel van de handleiding is gewijd aan verenigingen en diensten die dagelijks met zelfstandigen werken en waar u terecht kan voor extra informatie.

Uit mijn vele gesprekken met OCMW's weet ik dat zij niemand willen achterlaten. Zij zijn er voor iedereen.

Ik hoop dat deze handleiding de OCMW-medewerkers daadwerkelijk zal ondersteunen in hun contacten met een groep mensen, zelfstandigen, die het soms bijzonder moeilijk hebben en die recht hebben op sociale steun.

Minister van Justitie, belast met Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding

Inhoudstafel

Hoofdstuk I: Begrippenkader nuttig om in gesprek te treden met een zelfstandige

A. Begrippen uit de sociale zekerheid

1. Zelfstandige
2. Helper
3. Meewerkende echtgenoot
4. Sociale bureaus voor kunstenaars (SBK)
5. Sociale verzekeringsfondsen
6. Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)
7. Hulpkas voor sociale verzekeringen voor zelfstandigen
8. Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ)

B. Begrippen uit handels-, vennootschaps- of fiscaal recht

1. Handelaar
2. Vrij beroep
3. Ambacht
4. Eenmanszaak
5. Vennootschap
6. Vennoot
7. Bedrijfsleider
8. Zaakvoerder
9. Vennootschappelijke mandatarissen
10. Ondernemingsloket
11. Kruispuntbank der Ondernemingen
12. Rechtbank van koophandel
13. Ondernemingsnummer
14. Verklaring van stopzetting van activiteiten
15. Verklaring van stopzetting van betalingen
16. Curator
17. Bedrijfsrevisor

Hoofdstuk II: Aandachtspunten bij de vraag om financiële hulp of leefloon door de zelfstandige ondernemer

- 1. De hulpvraag van een zelfstandige ondernemer**
- 2. Een stappenplan**
 - 2.1. Het eerste contact
 - 2.2. Onderzoek naar de sociale rechten van de zelfstandige
 - 2.2.1. Werkloosheidsuitkering
 - 2.2.2. Ziekte-uitkering
 - 2.2.3. Moederschapsrust
 - 2.2.4. Rustpensioen
 - 2.2.5. Faillissementsuitkering

2.3. Inkomensbepaling

2.3.1. De berekening van het inkomen van een zelfstandige die zijn activiteit nog uitoefent

2.3.1.1. De zelfstandige is actief binnen een eenmanszaak

2.3.1.1.1. In hoeverre kan men terecht bij de boekhouder

2.3.1.1.2. Van omzet naar netto-inkomen

2.3.1.1.3. Focus op de geldstromen

2.3.1.1.4. Praktijkvoorbeelden

2.3.1.1.5. Dubbelcheck op middellange termijn

2.3.1.1.6. Werkbereidheid versus zelfstandige activiteit.

2.3.1.2. De zelfstandige kadert zijn activiteit binnen een vennootschap

2.3.1.2.1. Als de zaakvoerder/vennoot loon opneemt uit de vennootschap

2.3.1.2.2. Als de zaakvoerder geld op neemt via zijn rekeningcourant

2.3.1.2.3. Uitkeringen aan de vennoten na afsluiting van het boekjaar

2.3.1.2.4. Voordelen van alle aard

2.3.1.2.5. Praktijkvoorbeeld

2.3.2. De berekening van het inkomen van een zelfstandige die tijdelijk zijn activiteit niet meer uitoefent

2.3.2.1. De zelfstandige is actief binnen een eenmanszaak.

2.3.2.2. De zelfstandige kadert zijn activiteit binnen een vennootschap

2.3.3. De berekening van het inkomen van een zelfstandige die zijn activiteit heeft stopgezet

2.3.3.1. De zelfstandige was actief binnen een eenmanszaak.

2.3.3.2. De zelfstandige kaderde zijn activiteit binnen een vennootschap

Hoofdstuk III: Veelgestelde vragen door zelfstandigen die aankloppen bij het OCMW

1. In verband met Sociale zekerheid

- 1.1 Aansluiting/afsluiting bij een sociaal verzekeringsfonds
- 1.2 Verschillende categorieën van aansluiting
- 1.3 Vennootschapsbijdragen
- 1.4 Definitieve/voorlopige/regularisatie-bijdragen en verhogingen
- 1.5 Solidaire aansprakelijkheid voor sociale zekerheidsbijdragen
- 1.6 Afbetalen sociale bijdragen en kwijtschelding verhogingen en intresten
- 1.7 Vrijstelling sociale zekerheidsbijdragen
- 1.8 Faillissementsverzekering
- 1.9 Terugbetaling geneeskundige verstrekkingen
- 1.10 Gelijkstelling ziekte
- 1.11 Regularisatie als verblijvende in België (VIB)
- 1.12 Moederschapshulp met dienstencheques
- 1.13 Voortgezette verzekering

2. Juridisch en algemeen

- 2.1 Problemen met de boekhouder/boekhouding
- 2.2 BTW-plicht

- 2.3 Diverse vormen van belastingen
- 2.4 Bescherming van de privéwoning
- 2.5 Wegenwerken
- 2.6 Handelsonderzoek
- 2.7 Wet op de continuïteit van de ondernemingen
- 2.8 Faillissement aanvragen
- 2.9 Rol van de curator
- 2.10 Faillissement van een eenmanszaak
- 2.11 Faillissement van een vennootschap
- 2.12 Omgaan met schuldoverlast bij stopzetting eenmanszaak
- 2.13 Omgaan met schuldoverlast bij stopzetting vennootschap
- 2.14 Opzegging privé contracten bij faillissement eenmanszaak
- 2.15 Bevrijding kosteloze persoonlijke borgstelling
- 2.16 Verschoonbaarheid
- 2.17 Openen van een nieuwe bankrekening na falen
- 2.18 Zelfstandige worden na een faillissement
- 2.19 Kan een zelfstandige via een collectieve schuldenregeling bevrijd worden van een overmatige schuldenlast ?
- 2.20 Wanneer is iemand niet langer handelaar ?

Hoofdstuk IV: Lijst van nuttige links, verwijzadressen en nuttige instellingen

1. Federale overheid
2. Federale private organisaties
3. Vlaamse overheid
4. Vlaamse private organisaties
5. Waalse overheid
6. Waalse private organisaties
7. Brusselse overheid
8. Brusselse private organisaties

Hoofdstuk I: Begrippenkader nuttig om in gesprek te treden met een zelfstandige

A. Begrippen uit de sociale zekerheid van de zelfstandigen

1. Zelfstandige

De term "*zelfstandige*" kan gebruikt worden voor verschillende situaties. Om te bepalen of de beroepsactiviteit van een persoon al dan niet het sociaal statuut van "zelfstandige" oplevert, werden in de wet bepaalde criteria vastgelegd.

Een persoon wordt als "zelfstandige" beschouwd als deze een beroepsactiviteit uitoefent zonder band van ondergeschiktheid. Met andere woorden, de persoon is niet gebonden door een arbeidsovereenkomst of een statuut (voorbeeld: ambtenaar). In het algemeen gaat men er van uit dat er geen ondergeschiktheid bestaat wanneer de werkende persoon vrij is om zijn tijd in te delen zonder onderworpen te zijn aan hiërarchische controle, vrij de werkplek kan kiezen, geen gewaarborgd minimuminkomen heeft, zelf zijn prijs bepaalt, enz.

Voorbeelden van zelfstandig actieve personen zijn: handelaars, ondernemers, landbouwers en vrije beroepen. Het kan ook gaan om: werkende vennoten, vennootschappelijke mandatarissen, zelfstandige helpers en medewerkende echtgenoten. Deze begrippen worden hieronder uitgewerkt.

2. Helper

Een "zelfstandige helper" is "elke persoon die een zelfstandige helpt of vervangt in het kader van zijn beroepsactiviteit zonder aan hem gebonden te zijn door een arbeidscontract".

De helper hoeft dus niet een familielid van de geholpen zelfstandige te zijn. De geholpen onderneming mag alleen een natuurlijke persoon zijn. Met andere woorden, men kan geen vennootschap helpen. Toch wordt het toegelaten om de helper te zijn van een zaakvoerder/bestuurder van een vennootschap.

Behoudens uitzonderingen is de helper onderworpen aan het sociaal statuut van zelfstandige. Hij moet zich dus aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds.

Uitzonderingen:

- de "toevallige" helper: de activiteit wordt niet regelmatig en minder dan 90 dagen per jaar uitgeoefend ;
- studenten die nog recht geven op kinderbijslag;
- de helper is nog geen 20 jaar oud: in dat geval is de helper pas onderworpen aan het sociaal statuut van zelfstandige vanaf 1 januari van het jaar waarin hij of zij 20 jaar oud wordt. Er bestaat een uitzondering op deze regel: indien de helper voor 1 januari van het jaar waarin hij 20 wordt, trouwt wordt hij beschouwd als een zelfstandige vanaf de 1ste dag van het kwartaal waarin hij trouwt.

3. Meewerkende echtgeno(o)t(e)

De echtgenoot of de echtgenote van een zelfstandige (uitgezonderd een zelfstandig bedrijfsleider van een vennootschap) wordt automatisch beschouwd als "helper" en dus als zelfstandige, in het geval deze niet of niet langer zou beschikken over eigen sociale rechten die minstens equivalent zijn met die van een zelfstandige. Dit geldt ook voor wie wettelijk samenwoont met een zelfstandige.

Indien de echtgeno(o)t(e)de zelfstandige niet of niet meer helpt, moet de zelfstandige een aangetekend schrijven verzenden naar het sociale verzekeringsfonds, met een verklaring op woord van eer met de melding dat "hij/zij niet of niet langer helper is". Deze verklaring geldt niet met terugwerkende kracht. Indien deze laattijdig naar het sociale verzekeringsfonds wordt opgestuurd, blijven de eerdere bijdragen verschuldigd.

4. Sociale bureaus voor kunstenaars (SBK)

Verbintenissen van korte duur zijn typisch voor de artistieke sector. Kunstenaars kunnen werken als zelfstandige of als werknemer. Als ze werken in opdracht van een instantie die geen ervaring heeft als werkgever schrikt die opdrachtgever vaak terug voor de administratieve last en de verantwoordelijkheid die daaruit voortvloeit. Sociale bureaus voor kunstenaars (SBK's) nemen die drempel weg.

De kunstenaar/beoefenaar van het creatieve beroep en zijn opdrachtgever geven een SBK de rol van administratief en financieel tussenpersoon. Het SBK levert een contract dat getekend wordt door de kunstenaar/beoefenaar van het creatieve beroep en zijn opdrachtgever. Daarna staat het SBK in voor alle werkgeversverplichtingen. Het OCMW beschouwt een kunstenaar onder contract bij een SBK dan ook als een kortstondig tewerkgestelde werknemer.

De kunstenaar/beoefenaar van het creatieve beroep kan dank zij dit systeem zijn project uitvoeren als werknemer. Tussen opdrachten door is er mogelijkheid om werkloosheidsuitkeringen te ontvangen. Dit wordt administratief geregeld door dagen met vergoede arbeid aan te kruisen op de controlekaart.

5. Sociale verzekeringsfondsen

Het sociaal verzekeringsfonds moet de sociale bijdragen van de zelfstandige innen, controleren of hij aan zijn plichten voldoet en de nodige bewijsstukken afleveren voor het realiseren van de sociale rechten. Het betaalt de sociale verzekering in geval van faillissement en heeft een informatieopdracht ten aanzien van zijn leden. Algemeen gesproken moet het sociale verzekeringsfonds de sociale wetgeving toepassen.

Elk kwartaal stuurt de sociale verzekeringsfonds de zelfstandige een afrekening van het bedrag dat verschuldigd is als bijdrage.

Aanvang van een activiteit, wijzigingen en stopzettingen verband houdend met de sociale zekerheid moeten via het fonds waar de zelfstandige aangesloten is, gemeld worden.

6. Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) is een openbare instelling van sociale zekerheid. Dit instituut bewaakt de juiste toepassing van het sociaal statuut van de zelfstandigen.

Het RSVZ bestaat uit een centraal bestuur in Brussel en 12 regionale kantoren. Het takenpakket is:

- informeren en communiceren over het sociaal statuut van de zelfstandigen
- gegevens over zelfstandigen en vennootschappen verzamelen en beheren in databanken
- erover waken dat zelfstandigen zich aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds en hun sociale bijdragen betalen
- de zelfstandigenpensioenen berekenen en toekennen
- het sociaal statuut financieel beheren
- de Nationale Hulpkas, het sociaal verzekeringsfonds van het RSVZ, leiden

7. Nationale Hulpkas voor sociale verzekeringen van de zelfstandigen

De Nationale Hulpkas is het sociaal verzekeringsfonds van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der zelfstandigen (RSVZ).

Net zoals de andere sociale verzekeringsfondsen staat het in voor het toepassen van de sociale wetgeving, het innen van de bijdragen van zelfstandigen en vennootschappen en het uitkeren van de sociale verzekering in geval van faillissement en gedwongen stopzetting.

De Nationale Hulpkas heeft bovendien een speciale taak. Zelfstandigen die zich niet vrijwillig aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds en binnen de hun opgelegde termijn geen ander sociaal verzekeringsfonds gekozen hebben, worden ambtshalve bij de Nationale Hulpkas aangesloten.

8. Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ)

Het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ) is een vrijwillige spaarformule waaraan een zelfstandige kan deelnemen en die het recht opent op een extralegaal pensioen. Aanvullend kunnen ook risico's als invaliditeit en overlijden verzekerd worden. Het gaat om een pensioenplan dat speciaal voor zelfstandigen werd ontwikkeld en dat belangrijke fiscale voordelen biedt.

De premies gestort door de zelfstandige in het kader van deze pensioenspaarrekening kunnen, onder bepaalde voorwaarden, afgetrokken worden als beroepskosten. In de mate

waarin de gestorte premies fiscaal aftrekbaar zijn, wordt ook het beroepsinkomen dat als basis dient voor de berekening van de sociale bijdragen lager.

B. Begrippen uit het handels- vennootschaps- of fiscaal recht

1. Handelaar

De handelswet omschrijft de handelaar als een persoon die handelingen die door de wet als commercieel worden omschreven uitoefent en die daar zijn gewoonlijk beroep van maakt, in hoofd- of in bijberoep. De handelingen hebben als doel inkomsten te verwerven. Voorbeelden van commerciële handelingen: goederen of eigendommen kopen met het oogmerk deze te verkopen, verhuur van goederen, aannemingen van werken, enz.

Een handelaar is altijd een zelfstandige maar een zelfstandige is niet altijd een handelaar!

2. Vrij beroep

Er bestaat geen universele definitie van een vrij beroep. Er bestaat evenmin een uitputtende lijst van deze beroepen.

De wetgever gebruikt meestal de volgende definitie: "Elke professionele zelfstandige activiteit voor het leveren van diensten of goederen die geen handelsactiviteit of ambachtelijke activiteit vormt zoals beoogd door de wet van 18 maart 1965 op het register van de ambachten en die niet beoogd wordt door de wet van 14 juli 1991 op de handelspraktijken en op de informatie en de bescherming van de consument met uitzondering van landbouw- en teeltactiviteiten." Met andere woorden, een vrije activiteit is geen commerciële noch ambachtelijke activiteit.

Volgende voorbeelden maken veel duidelijk. Bedoeld worden artsen, architecten, advocaten, apothekers, boekhouders, accountants, notarissen, gerechtsdeurwaarders, landmeters, enz. Er ontstaan voortdurend nieuwe activiteiten die kenmerken van de vrije beroepen vertonen. Voorbeelden hiervan zijn product- en webontwerper, consultant en interimmanager. Deze nieuwkomers onderscheiden zich nog van de klassiekers door een geringere organisatiegraad en het ontbreken van een officiële titelbescherming.

Een beoefenaar van een vrij beroep kan niet failliet verklaard worden aangezien het geen handelaar is. Bijgevolg komt hij in aanmerking voor een collectieve schuldenregeling. Een vennootschap uitsluitend actief met een vrij beroep kan ook niet failliet verklaard worden. Men spreekt van een burgerlijke vennootschap, om het onderscheid met een handelsvennootschap te maken.

3. Ambacht

Een ambachtsman is een persoon die in eigen naam zelfstandig actief is en die geen handelaar is of een vrij beroep uitoefent. Het is iemand die arbeidsprestaties verricht,

waarbij geen of slechts uitzonderlijk goederen geleverd worden. Voorbeelden van ambachtslui zijn schoenmakers, kasseileggers, kunstrestaurateurs. Ambachtslui worden door de rechtbank van koophandel wel als handelaars behandeld.

4. Eenmanszaak

Een eenmanszaak is een "zelfstandige natuurlijke persoon" die een beroepsactiviteit uitoefent voor eigen naam en eigen rekening.

Er kunnen drie grote verschillen naar voren worden geschoven tussen een eenmanszaak en een vennootschap:

- Oprichtingsformaliteiten: om zelfstandig te worden, hoeft de natuurlijke persoon zich alleen maar aan te melden bij een ondernemingsloket teneinde een BTW-nummer (BTW = Belasting op Toegevoegde Waarde) te verkrijgen en zich in te schrijven bij de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO). De oprichting van een vennootschap is ingewikkelder.
- Aansprakelijkheid : de aansprakelijkheid van de zelfstandige natuurlijke persoon is onbeperkt. Er bestaat geen scheiding tussen het eigen vermogen van de zelfstandige en het vermogen dat bestemd is voor de beroepsactiviteit. Wat van de ondernemer is, is van de onderneming en omgekeerd. Een scheiding bestaat in principe wel tussen het vermogen van de vennootschap en het vermogen van de bedrijfsleiders die erin werken.
- Fiscaal : alle winst die de eenmanszaak maakt, moet aangegeven worden en is onderworpen aan de personenbelasting. Winsten in vennootschappen worden belast in de vennootschapsbelasting en wat er aan vergoeding door de vennootschap aan de natuurlijke personen werkzaam in de vennootschap betaald wordt, is belastbaar in de personenbelasting.

5. Vennootschap

De term "vennootschap" of "rechtspersoon" wordt gebruikt om een groep natuurlijke personen aan te duiden waaraan de wetgever een eigen rechtspersoonlijkheid heeft toegekend, onafhankelijk van die van zijn leden. De vennootschap heeft dus een eigen vermogen, rechten en plichten. Een of meerdere natuurlijke personen aangeduid door het bevoegde orgaan van de vennootschap kunnen handelen in naam en voor rekening van de vennootschap.

Er bestaan verschillende vormen van vennootschappen waarvan elk zijn eigen regels heeft. We kunnen deze verschillende vormen onderverdelen in twee grote families: de vennootschappen met "beperkte aansprakelijkheid" en de vennootschappen met "onbeperkte aansprakelijkheid".

De verschillende vormen en hun bijzonderheden vind je terug via:

<http://www.belgium.nl/economie/onderneming/oprichting/vennootschapsvormen>

6. Vennoot

Algemeen gezien is een vennoot iemand die aandelen heeft in het kapitaal van een vennootschap. De term verwijst dus naar mede-eigenaarschap.

Werkende vennoten zijn zelfstandig. Een werkende vennoot neemt regelmatig deel aan de werkzaamheden van de vennootschap waarin hij aandelen heeft zonder in ondergeschikt verband te staan tegenover die vennootschap (dus geen arbeidsovereenkomst).

Dit in tegenstelling tot stille vennoten die enkel de opbrengst van hun belegging in een vennootschap nastreven. Stille vennoten zijn niet zelfstandig.

7. Bedrijfsleider

De uitdrukking "bedrijfsleider" is een fiscale term die gebruikt wordt om te verwijzen naar de persoon die aan het hoofd staat van een vennootschap, zonder dat deze persoon de oprichter of eigenaar ervan hoeft te zijn.

Voorbeelden van bedrijfsleiders : een bestuurder van een vennootschap, de aangestelde voor het dagelijks management van een vennootschap, een werkend vennoot, enz.

8. Zaakvoerder

Het woord "zaakvoerder" wordt gebruikt voor de persoon die in een bepaald type vennootschap, zoals een Besloten Vennootschap met Beperkte Aansprakelijkheid (BVBA) de "dagelijkse leiding" geeft. Een Naamloze Vennootschap (NV) wordt dagelijks geleid door een "gedelegeerd bestuurder".

De zaakvoerder van een BVBA kan een natuurlijke of een rechtspersoon zijn, deze moet niet noodzakelijk vennoot zijn in deze vennootschap noch moet deze de hoedanigheid van handelaar hebben.

Ten opzichte van derden is de zaakvoerder de persoon die de vennootschap op geldige wijze vertegenwoordigt en bindt.

De zaakvoerder wordt benoemd door een algemene aandeelhoudersvergadering voor een bepaalde of onbepaalde duur. De zaakvoerder kan statutair of niet-statutair zijn.

Ongeacht de benoemingswijze van de zaakvoerder moet deze gepubliceerd worden in het Belgisch Staatsblad om tegenstelbaar te kunnen zijn aan derden.

Of hij nu statutair is of niet-statutair, de zaakvoerder kan ontslag nemen uit zijn functies. Het ontslag vergt geen goedkeuring van de vennoten. Indien er na dit ontslag geen zaakvoerder

wordt benoemd, wordt het beheer van de vennootschap uitgeoefend door de vennoten samen, tot een nieuwe zaakvoerder aangesteld wordt.

9. Vennootschappelijke mandatarissen

Vennootschappelijke mandatarissen zijn zelfstandig. Met vennootschappelijke mandatarissen worden bedoeld : de zaakvoerders, de bestuurders, de beherende vennoten, ... van een vennootschap. Het is een verzamelwoord voor personen die optreden namens vennootschappen voor het behartigen van vennootschappelijke belangen, zowel dagelijks als op termijn.

Uitzondering : Er is geen onderwerping aan het sociaal statuut van de zelfstandigen als het vennootschappelijk mandaat kosteloos wordt uitgeoefend. Er zijn strenge voorwaarden verbonden aan deze uitzondering.

10. Ondernemingsloket

De ondernemingsloketten centraliseren de administratieve formaliteiten voor bedrijven. Zij zijn onder meer bevoegd voor:

- de voorafgaande controle of de onderneming voldoet aan de verplichtingen en over voldoende machtigingen beschikt voor het uitoefenen van zijn voorgenomen activiteiten;
- de inschrijving, wijziging en schrapping van handels- & ambachtelijke vennootschappen en vrije beroepen binnen een database met name de Kruispuntbank van Ondernemingen;
- het afleveren van uittreksels uit de Kruispuntbank van Ondernemingen;
- het activeren van het ondernemingsnummer bij het BTW-bestuur.

Er bestaan momenteel 9 erkende ondernemingsloketten met elk meerdere kantoren over heel het land.

11. Kruispuntbank van Ondernemingen

De Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) bestaat sedert 1 juli 2003.

De KBO is een beveiligde database (of register) met daarin alle informatie over de Belgische ondernemingen. Deze bevat de gegevens van het rijksregister der natuurlijke personen, het handelsregister, de BTW, de RSZ (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) en wordt geactualiseerd door de ondernemingsloketten.

Een belangrijk aantal gegevens van alle actieve ondernemingen zijn vrij online raadpleegbaar. De "public search" in de KBO levert interessante links naar bijvoorbeeld de oprichtingen en de benoemingen in de ondernemingen gepubliceerd in het Belgisch

Staatsblad en naar de jaarrekeningen gepubliceerd in de balanscentrale van de Nationale Bank van België. Dit kan het sociaal onderzoek stofferen.

http://economie.fgov.be/nl/modules/onlineservice/KBO/bce_public_search_odi.jsp

12. Rechtbank van koophandel

In elk gerechtelijk arrondissement is er een rechtbank van koophandel(synoniem : handelsrechtbank). Dit is een gespecialiseerde rechtsmacht, voorgezeten door een professionele magistraat en bestaat uit een vaste rechter (professioneel magistraat) en een consulaire rechter (die geen professionele magistraat is en afkomstig uit het zakenleven).

Elke handelsrechtbank telt één of meerdere kamers. Deze rechtsmacht is onder andere bevoegd voor de betwistingen/geschillen onder handelaars (met uitzondering van deze die vallen onder de bevoegdheid van de vrederechters of de politierechtbank); het aantekenen van beroep tegen bepaalde beslissingen uitgevaardigd door vrederechters in verband met geschillen tussen handelaars; faillissementen, procedures voor gerechtelijke reorganisatie voorzien door de wet op de continuïteit van de ondernemingen, enz.

13. Ondernemingsnummer

Alle ondernemingen, of het nu gaat om natuurlijke personen of vennootschappen, die ingeschreven zijn bij de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) krijgen een ondernemingsnummer toegekend dat uit 10 cijfers bestaat en een specifieke structuur heeft.

Dit nummer moet verplicht vermeld staan op een aantal documenten, zoals facturen, contracten, offertes, enz.

Voor BTW-plichtige ondernemingen doet dit unieke nummer ook dienst als identificatie nummer voor de BTW.

14. Verklaring van stopzetting van activiteiten

Wanneer een onderneming, zij het een natuurlijke persoon of een vennootschap, de economische activiteit waarvoor zij BTW-plichtig was heeft stopgezet, moet zij dat aangeven bij de BTW-controle. Deze verklaring moet binnen een termijn van 1 maand worden ingediend, rechtstreeks door de onderneming of door een daartoe gemachtigde derde (de boekhouder) of door tussenkomst van een erkend ondernemingsloket.

De stopzetting van de activiteiten moet totaal, definitief en effectief zijn.

Na het neerleggen van deze verklaring wordt de vennootschap geschrapt als BTW-plichtige. Dat betekent niet dat de onderneming niet meer bestaat. Zij is alleen niet meer onderworpen aan de BTW.

Voor de sociale zekerheid is een aparte verklaring van stopzetting nodig, gestaafd met een officieel bewijsstuk. Voor eenmanszaken is dat bewijs doorgaans afkomstig van een ondernemingsloket. Voor wie werkt in een vennootschap en een stopzetting van de persoonlijke activiteit wil bekomen van de sociale zekerheid is een bewijs van het bevoegde orgaan van de vennootschap nodig.

15. Verklaring van stopzetting van betalingen

Alle commerciële ondernemingen, zij het als natuurlijke persoon of als vennootschap, die hun betalingen op aanhoudende wijze hebben stopgezet, moeten deze situatie aangeven bij de handelsrechtbank van het arrondissement waarvan zij afhangen. Voor een handelaar, zij het als natuurlijke persoon of als vennootschap, brengt het aangeven van de stopzetting van betalingen het faillissement met zich.

De wet voorziet dat wanneer een handelaar overgaat tot stopzetting van betalingen, hij de verklaring daarvan binnen de maand moet doen bij de handelsrechtbank, op straffe van een strafsanctie. Deze sanctie wordt in de praktijk maar opgelegd als het dossier andere bezwarende elementen bevat.

Na deze verklaring ontvangt de onderneming een " vonnis van faillietverklaring" waarin een curator wordt aangesteld die de faillissementshandelingen moet uitvoeren en het vermogen van de gefailleerde moet beheren.

16. Curator

De curator neemt de leiding van de failliete onderneming over van de gefailleerde. Hij werkt in opdracht van de rechtbank van koophandel met regels die wettelijk vastliggen. Zijn opdracht is gericht op de vereffening van de zaak en de betaling van de schulden met de opbrengst daarvan. Hij mag hiervoor beroep doen op de medewerking van de gefailleerde. De curator beschermt zo de gefailleerde tegen acties van individuele schuldeisers en tegen onterechte schuldvorderingen. De curator moet de post van de gefailleerde naar zichzelf afleiden en de lopende contracten opzeggen. Hij moet ook de bezittingen van de gefailleerde verkopen en hem/haar ondervragen over de omstandigheden die tot het faillissement geleid hebben. De curator eist duidelijkheid over geldstromen, boekhouding en administratie en moet op de hoogte gehouden worden van de contactgegevens van de gefailleerde. Hij mag noch de belangen van de gefailleerde noch die van de schuldeisers verdedigen. Hij ontslaat het personeel en levert hen de noodzakelijke documenten. Hij heeft een adviserende stem in de beslissing over de verschoonbaarheid. In tegenstelling tot de schuldbemiddelaar aangesteld in een collectieve schuldenregeling moet de curator niet waken over het menswaardig bestaansrecht van de natuurlijke persoon die failliet verklaard is. Als daarover een vraag komt, verwijst hij door, vaak naar het OCMW.

17. Bedrijfsrevisor

De bedrijfsrevisor is een onafhankelijke en onpartijdige deskundige ten dienste van ondernemingen, publieke overheden en talrijke organismen uit de non-profitsector. Zijn verslagen zijn bestemd voor uiteenlopende belanghebbenden zoals investeerders, werknemers, leveranciers, klanten, enz.. Die doen een beroep op bedrijfsrevisoren, ofwel omdat ze daartoe verplicht zijn door de wet, ofwel op vrijwillige basis,. De voornaamste doelstelling is de betrouwbaarheid van de (geconsolideerde) jaarrekening te waarborgen, waarvan de gebruikers verwachten dat die een getrouw beeld geeft van het vermogen, van de financiële toestand en de resultaten van de onderneming.

De wetgever vertrouwt hem opdrachten toe in functie van belangrijke gebeurtenissen in het leven van een onderneming. In situaties met tegenstrijdige en uiteenlopende belangen, treedt de bedrijfsrevisor op als onafhankelijk scheidsrechter. Zo geeft de bedrijfsrevisor bijvoorbeeld toelichting aan de ondernemingsraad bij de informatie die verstrekt wordt door de bedrijfsleiding. Indien er behoefte bestaat aan een onafhankelijk oordeel over een financieel-economisch dossier, doet men een beroep op de bedrijfsrevisor.

Hoofdstuk II: Aandachtspunten bij de vraag om financiële hulp of leefloon van de zelfstandige ondernemer.

1. De hulpvraag van een zelfstandig ondernemer

Net als elke andere burger, heeft de zelfstandige ondernemer desgevallend recht op maatschappelijke dienstverlening van het OCMW (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn). Geen enkele wettelijke bepaling sluit de zelfstandige ondernemer uit van het recht op maatschappelijke hulp of van het recht op maatschappelijke integratie. Een hulpvraag van een zelfstandig ondernemer wordt op gelijke wijze behandeld als elke andere hulpvraag. Zowel een zelfstandige die zijn activiteit heeft stopgezet als een zelfstandige die nog actief is maar niet over voldoende bestaansmiddelen beschikt, kunnen beroep doen op OCMW dienstverlening. Er kan als voorwaarde voor de toekenning van het leefloon of maatschappelijke hulp niet gevraagd worden aan de zelfstandige ondernemer om zijn activiteit stop te zetten.

Het vaststellen van de actuele bestaansmiddelen van een zelfstandig ondernemer is echter ingewikkeld. Deze eerste handleiding poogt de maatschappelijk werker te helpen bij het uitvoeren van een aantal controles bij het bepalen van het inkomen van een zelfstandige ondernemer en van zijn behoeftigheid

De wetgever heeft voorzien in een procedure die bij elke hulpvraag gevolgd moet worden, ook voor de hulpvraag van een zelfstandige ondernemer is deze van kracht. Zo wordt er een **ontvangstbewijs** van de hulpvraag afgeleverd, wordt de hulpvraag onderzocht door een maatschappelijk werker en resulteert dit gesprek in een **verslag van het sociaal onderzoek** dat besluit met een voorstel tot hulpverlening (of een negatief voorstel als de conclusie is dat er geen recht is op de gevraagde hulp).

Het spreekt voor zich dat de zelfstandige, net als iedere andere persoon die zich bij het OCMW aanbiedt, medewerking aan dit sociaal onderzoek moet verlenen en transparantie moet verstrekken over zijn persoonlijke en financiële situatie. Het OCMW kan hierbij vragen bijvoorbeeld attesten ter beschikking te stellen, alsook rekeninguittreksels.

Net als elke andere hulpvrager heeft de zelfstandige ondernemer recht op een **beslissing** binnen de dertig dagen waartegen, zo nodig, **beroep** kan aangetekend worden bij de arbeidsrechtbank.

2. Een stappenplan

2.1. Het eerste contact

Teneinde het sociaal onderzoek te kunnen voeren en een voorstel van beslissing aan de Raad voor Maatschappelijk Welzijn te kunnen voorleggen, moet de maatschappelijk werker over een aantal gegevens beschikken. Dit kan bij het eerste gesprek gebeuren of

voorafgaand hieraan. Dit eerste gesprek kan meerdere stappen omvatten. De bedoeling is zicht te krijgen op de situatie van de hulpvrager. Een uitgebreide checklist kan daarbij zeer nuttig zijn om – in deze meestal complexe materie – geen tijd te verliezen door achteraf nog nieuwe informatie te moeten opvragen.

In functie van het soort hulpvraag die gesteld wordt, moet de maatschappelijk werker de relevante informatie opvragen.

Hieronder kan u een checklist terugvinden van de belangrijkste benodigde info:

Gegevenssoort	Verificatiebron
Identificatiegegevens (zoals voor alle aanvragen)	Identiteitskaart, gemeente
Ondernemingsnummer / BTW nummer	Bedrijfswagen, facturen, kruispuntbank ondernemingen (KBO)
Het statuut van de hulpvrager: (Hoofdberoep/bijberoep/meewerkend echtgenoot/helper/gepensioneerde)	Vervaldagberichten sociale zekerheid of het sociaal verzekeringsfonds
Is er een vennootschap, zo ja welke ?	KBO
Bij welk Sociaal Verzekeringsfonds is de cliënt aangesloten ?	Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen (RSVZ)
Is er een achterstand in het betalen van de sociale zekerheidsbijdragen ?	Het sociaal verzekeringsfonds
Bij welk ziekenfonds is de cliënt aangesloten of is hij er geschrapd ?	Het rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekeringen, of het ziekenfonds van de cliënt.
Is er recht op terugbetaling of tenlasteneming van gezondheidszorgen (of ziekte-uitkeringen) ?	Het ziekenfonds van de cliënt
Welke is de familiale situatie? Is er familie in de zaak betrokken en hoe?	Het rijksregister. Het RSVZ. Het sociaal verzekeringsfonds. De boekhouder van cliënt.
Is er personeel In dienst?	Het sociaal secretariaat, de rijksdienst voor sociale zekerheid (RSZ, dimona)
Zijn er schulden (aard en bedragen)?	De ontvanger van belastingen, BTW ontvanger, www.taxonweb.be , de boekhouder, de boekhouding, de inkomende facturen, rappels, dagvaardingen, dwangbevelen en veroordelingen
Welke is de dringendheid van de schulden (afsluiting levering, uitvoerend roerend beslag, uitdrijving...)?	Idem
Gebeurden er voorafbetalingen voor de personenbelastingen?	Taxonweb
Zijn er schulden aan of tegoeden bij de BTW ?	De BTW-administratie.
Zijn er kredieten opgezegd of is er een signalering in de negatieve lijst van de Nationale Bank? (dit is een criterium voor faillietverklaring)	www.nbb.be

Loopt er een handelsonderzoek ?	Rechtbank van koophandel, dienst handelsonderzoek.
Loopt er een gerechtelijke reorganisatie?	Rechtbank van koophandel, het Belgisch staatsblad
Welke zijn de contactgegevens van de boekhouder/advocaat/curator?	Belgisch staatsblad
Is er achterstand in het gegevensbeheer van de zaak? (bestellingen, facturatie, personeel, voorraad, productie enz.)?	Boekhouder/administratiekantoor
Is de boekhouding tot op heden bijgewerkt?	Boekhouder
Is er een verzekering gewaarborgd inkomen bij ziekte en ongevallen en bij welke maatschappij?	Facturen
Zijn er contante ontvangsten die geregistreerd worden met een kassasysteem, een dagontvangstenboek of kasboek?	Administratie cliënt
Met welke banken en rekeningnummers wordt er gewerkt?	Administratie cliënt

2.2. Onderzoek naar de sociale rechten van de zelfstandige

Leefloon is een residuair recht en dus het laatste vangnet van de sociale voorzieningen. Vooraleer het leefloon toe te kennen wordt nagegaan of de zelfstandig ondernemer geen andere sociale rechten kan uitputten. Hierna volgt uitleg over de vaakst voorkomende andere rechten waarop de cliënt eventueel aanspraak kan maken.

2.2.1. Werkloosheidsuitkering

Prestaties als zelfstandige leveren geen recht op werkloosheidsuitkeringen op.

Maar als de zelfstandige activiteit voorafgegaan werd door een activiteit als werknemer of door werkloosheidsuitkeringen, kan men na de stopzetting van de zelfstandige activiteit toch rechten laten gelden op werkloosheidsuitkeringen.

Om een uitkering te krijgen, moet men voldoen aan bepaalde voorwaarden. Die voorwaarden verschillen mogelijks naargelang de aanvrager zelf ontslag heeft genomen of ontslag heeft gekregen uit zijn voorafgaande loontrekkende situatie. De zelfstandige activiteit mag niet langer dan 15 jaar hebben geduurd.

Zelfstandigen kunnen, indien zij hun activiteit in bijberoep uitoefenen, eventueel rechten openen op werkloosheidsuitkering als hun job als werknemer wegvalt. Dit geldt ook voor werkende vennoten binnen een vennootschap.

Zaakvoerders van een vennootschap zijn altijd uitgesloten van werkloosheidsuitkeringen, zelfs als zij hun mandaat kosteloos uitoefenen.

Cumulatie van inkomsten uit zelfstandige activiteit en werkloosheidsuitkering is beperkt door de reglementering.

Zelfstandigen zijn zich vaak niet bewust van dit potentiële recht en kennen vaak ook niet de procedure om dit recht op te eisen.

Voor meer informatie kan u de website van de RVA consulteren (www.rva.be).

2.2.2. Ziekte-uitkeringen

Zelfstandigen, meewerkende echtgenoten of helpers hebben rechten in het stelsel voor zelfstandigen en maken aanspraak op een uitkering voor arbeidsongeschiktheid bij een niet-beroepsziekte of een ongeval in hun privéleven.

In dit verband moet worden verduidelijkt dat de zelfstandige in bijberoep zijn rechten niet kan doen gelden in het stelsel voor zelfstandigen. Hij kan eventueel wel zijn rechten doen gelden in het stelsel voor werknemers.

Om in het kader van het stelsel voor zelfstandigen aanspraak te maken op een uitkering voor arbeidsongeschiktheid is het met name nodig dat de adviserend geneesheer van de mutualiteit de arbeidsongeschiktheid erkent. In dit verband moeten zelfstandigen (binnen de 28 dagen) hun arbeidsongeschiktheid aangeven met behulp van een specifiek medisch getuigschrift ("vertrouwelijk document"), dat correct is ingevuld, gedateerd en ondertekend door henzelf en hun behandelende arts. Dit medische getuigschrift moet tegen een ontvangstbewijs met de post verstuurd worden of overhandigd worden aan de adviserend geneesheer van hun mutualiteit.

De erkenning van de arbeidsongeschiktheid impliceert ook de **stopzetting van elke beroepsactiviteit** bij het begin van de arbeidsongeschiktheid.

Het feit dat de bedrijfsactiviteiten voortgezet worden door een andere persoon (tijdens de periode dat de arbeidsongeschiktheid erkend wordt) speelt echter geen rol bij de beoordeling of de activiteit stopgezet is.

Niettemin is het gerecht van oordeel dat **activiteiten van gering belang** door de arbeidsongeschikte uitgevoerd mogen worden en dus verenigbaar zijn met de erkenning van arbeidsongeschiktheid.

Het Hof van Cassatie heeft inderdaad de verenigbaarheid tussen de uitvoering van **geringe taken verbonden met de zelfstandige activiteit** bij de start van de arbeidsongeschiktheid en de erkenning van de arbeidsongeschiktheid aanvaard.

Onder "activiteiten van gering belang" vallen resterende taken zonder enig economisch belang (bijvoorbeeld: administratieve randactiviteiten, iemand informeren of raad geven over werk dat uitgevoerd moet worden).

Een zelfstandige ontvangt geen uitkering van zijn mutualiteit tijdens de eerste maand van de arbeidsongeschiktheid. Een vaste dagelijkse uitkering (dit wil zeggen, onafhankelijk van het inkomen verdiend door de zelfstandige vóór zijn arbeidsongeschiktheid) wordt betaald door

de mutualiteit vanaf de 1ste dag van de 2de maand van de arbeidsongeschiktheid. Het bedrag van deze uitkering is afhankelijk van de vraag of de zelfstandige personen ten laste heeft, alleenstaand of samenwonend is.

Vanaf het 2de jaar van de arbeidsongeschiktheid hangt het bedrag van deze vaste uitkering ook af van het feit of de zelfstandige al dan niet zijn bedrijf heeft stopgezet.

Bovendien kan een zelfstandige erkend als arbeidsongeschikte aan de adviserend geneesheer van zijn mutualiteit goedkeuring vragen om tijdens zijn arbeidsongeschiktheid een activiteit te hervatten. Eventuele beroepsinkomsten uit deze activiteit zijn echter niet volledig te combineren met de uitkering. Deze zal met name verminderd worden met 10% vanaf de 1ste dag van de 7de maand van de arbeidsongeschiktheid.

De zelfstandige kan zijn uitkering voor arbeidsongeschiktheid in vele gevallen combineren met een vergoeding van een particuliere verzekering tegen inkomensverlies. Het is belangrijk om zich hierover te informeren, bijvoorbeeld bij de mutualiteit.

Probleem 1

De erkenning van de arbeidsongeschiktheid en de betaling van de uitkeringen kunnen niet plaatsvinden wanneer niet is voldaan aan de verplichting om sociale bijdragen te betalen voor de sector van de uitkeringen. De zelfstandige moet dan ook in orde zijn met zijn sociale bijdrage voor de 2 referentiekwartalen. Zoniet zou een gehele of gedeeltelijke vrijstelling van de sociale bijdragen aangevraagd kunnen worden bij de Commissie voor vrijstellingen ingesteld bij het Ministerie van Middenstand. Omdat men meerdere maanden moet wachten op een beslissing over de vrijstelling, is een tussenoplossing noodzakelijk. Een tussenoplossing voor de achterstallige bijdragen kan bestaan uit de (gedeeltelijke) overname van de bijdragen door het OCMW, dat deze al dan niet (gedeeltelijk) kan terugvorderen na de vrijstelling, om zo een ziekte-uitkering te laten betalen en geen leefloon te moeten uitkeren.

Zelfs als de vrijstelling van de achterstallige bijdragen onmogelijk blijkt, kan uit het sociale onderzoek blijken dat het voordeliger is dat het OCMW de achterstallige bijdragen overneemt, om zo de toekenning van een leefloon te vermijden.

Probleem 2

Bovendien kan een periode van arbeidsongeschiktheid enkel worden erkend wanneer er geen ononderbroken periode van meer dan 30 dagen verstreken is tussen het begin van de arbeidsongeschiktheid en de laatste dag van een periode waarin de status van zelfstandige werd gehandhaafd.

Als de zelfstandige zijn activiteiten stopzet en ziek wordt binnen de 30 dagen na de stopzetting van zijn activiteiten, kan hij derhalve aanspraak maken op de uitkeringen voor

arbeidsongeschiktheid op voorwaarde dat hij in orde is met zijn sociale bijdragen voor de 2 referentiekwartalen.

Als de arbeidsongeschiktheid daarentegen meer dan dertig dagen na de stopzetting van zijn activiteiten aanvangt, moet de voortgezette verzekering gebruikt worden om aanspraak te maken op de uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid. Dit wordt uitgelegd in hoofdstuk III.

Voor meer informatie over de voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op de uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid, kan de zelfstandige contact opnemen met zijn sociaal verzekeringsfonds en zijn mutualiteit.

2.2.3 Zwangerschapsverlof

Tijdens de periode van zwangerschapsverlof heeft een zelfstandige het recht om een vervangingsinkomen aan te vragen bij haar mutualiteit. Om daarvan te kunnen genieten, moet de zelfstandige aan dezelfde voorwaarden voldoen als die voor arbeidsongeschiktheid.

Het zwangerschapsverlof voor zelfstandigen bedraagt maximaal acht weken. Daarvan moeten drie weken verplicht worden opgenomen, meer bepaald één week voor en twee weken na de bevalling. De vijf overige weken mogen naar keuze worden opgenomen in perioden van zeven kalenderdagen tussen de 3 en 23 weken na de bevalling. Een verlenging is mogelijk in het geval van een meerling (1 week) of in het geval van hospitalisatie van de baby. In dit laatste geval is de verlenging gelijk aan het aantal volledige weken van hospitalisatie van het kind na de zeven eerste dagen van ziekenhuisopname.

Deze termijn gaat in op de eerste dag na het verplichte zwangerschapsverlof en bedraagt maximaal 24 weken.

Meer informatie: <http://www.riziv.fgov.be>

2.2.4. Pensioen

Ieder kwartaal dat volledig (verhogingen inbegrepen) betaald wordt in hoofdberoep levert pensioenrecht op als zelfstandige. Een vrijgesteld kwartaal levert geen pensioenrecht op.

De berekening van het pensioen houdt in principe rekening met de hoogte van het beroepsinkomen, maar in de praktijk krijgen de meeste zelfstandigen een pensioen berekend op basis van een forfaitair minimum. De maximale loopbaan bestaat uit 180 kwartalen. De regels voor aanvraag, toegelaten activiteit en uitbetaling zijn identiek voor zelfstandigen en werknemers. Het is het RSVZ dat beslist over zelfstandige pensioenrechten. Voor wie een gemengde loopbaan heeft, zenden Rijksdienst voor Pensioenen (RVP) en RSVZ elk een aparte beslissing.

Met pensioen gaan, betekent niet noodzakelijk dat de zelfstandige activiteit wordt stopgezet. Een gepensioneerde die 65 jaar is en die bij het ingaan van zijn pensioen een loopbaan had van minstens 42 jaar, mag onbeperkt bijverdienen. Dit is een aandachtspunt bij het sociaal onderzoek.

Het maximumbedrag dat elke andere gepensioneerde met een kortere loopbaan mag bijverdienen, wordt elk jaar automatisch geïndexeerd. Tot een overschrijding van maximum 25 % van dit bedrag is er nog een gedeelte van het pensioen uitbetaalbaar.

Een weduwe/weduwenaar jonger dan 65 jaar kan een overlevingspensioen genieten op basis van de beroepsactiviteit van de overleden huwelijkspartner en daarnaast zelfstandige zijn.

Ook voor deze groep mag het inkomen een bepaald plafond niet overschrijden. .

Zelfstandigen met een laag gezinsinkomen en -vermogen kunnen zodra ze 65 jaar zijn, eventueel aanspraak maken op een inkomensgarantie voor ouderen.

Meer info: www.rsvz.be

2.2.5. Faillissementsuitkering

Zelfstandigen kunnen na 4 kwartalen zelfstandigheid in hoofdberoep aanspraak maken op de faillissementsverzekering. Onbetaalde bijdragen vormen hiervoor geen beletsel. Verblijf in het buitenland of een strafrechtelijke veroordeling voor feiten die verband houden met het faillissement zijn wel uitsluitingscriteria. Deze wettelijke verzekering voorziet o.a. in een maandelijks vervangingsinkomen gedurende maximum 12 maanden. De aanvraag moet binnen de 2 kwartalen na het kwartaal van de gedwongen stopzetting aangetekend ingediend worden bij het sociaal verzekeringsfonds.

Naast faillissement zijn ook andere risico's (stopzetting door overmacht, beroepsallergie) verzekerd. Niet iedereen is echter voor het volledige gamma risico's verzekerd.

Sommige zelfstandigen kunnen niet failliet gaan en kunnen bij financieel onvermogen een collectieve schuldenregeling aangaan. Als dit samenvalt met een stopzetting komen zij ook in aanmerking voor deze uitkering.

Medewerkende echtgenoten kunnen nooit beroep doen op deze uitkering.

Zelfstandige helpers kunnen niet failliet gaan, maar komen wel in aanmerking voor deze voorziening als zich een gedwongen stopzetting door overmacht voordoet. Ze zijn uitgesloten in geval van beroepsallergie.

Dit recht is ondergeschikt aan eventuele andere sociale rechten, maar leefloon is geen beletsel voor de uitbetaling van deze verzekering. Het omgekeerde is wel het geval. Wie werkt gedurende de 12 maanden volgend op de maand van het faillissement krijgt geen faillissementsuitkering, zolang er gewerkt wordt. Het feit dat 1 dag werken 1 maand

uitkering kan doen verliezen. In deze uitkeringsregeling is voor de categorieën samenwonenden en alleenstaanden eenzelfde bedrag voorzien. Binnen eenzelfde vennootschap kunnen meerdere personen aanspraak maken op deze uitkering. Bedragen en meer details : zie <http://www.rsvz.be/nl/helpagency/index.htm>

Het is dus van belang om in het kader van een sociaal onderzoek na te gaan of de faillissementsverzekering kan aangesproken worden.

2.3. Inkomensbepaling

Net als elke andere hulpvrager moet de zelfstandige ondernemer volledig meewerken aan het sociaal onderzoek door alle gevraagde en nuttige inlichtingen te bezorgen. Later kan een genomen beslissing herzien worden indien er nieuwe elementen bekend zijn .

De berekening van het inkomen is een moeilijke en complexe aangelegenheid. Hier worden enkele instrumenten aangeboden om het inkomen te bepalen, maar het OCMW bepaalt nog altijd op basis van het gehele sociaal onderzoek of de hulpvrager al dan niet behoeftig is.

Bij de inkomensbepaling maken we best een onderscheid tussen enkele categorieën van begunstigden. Afhankelijk van de categorie waarin de hulpvrager zich bevindt, zal er op een andere manier dienen tewerk gegaan worden. Enerzijds stelt zich de vraag of de hulpvrager zijn zelfstandige activiteit nog verder uitoefent, zijn zelfstandige activiteit tijdelijk niet meer uitoefent of als deze activiteit definitief werd stopgezet. De tweede richtlijn wordt gevormd door de vraag of de hulpvrager zijn zelfstandige activiteit uitoefent/uitoefende binnen een eenmanszaak of binnen een vennootschap. Er dient dus uitgemaakt te worden waar de hulpvrager zich bevindt in volgend schema. De cijferreeksen in het schema verwijzen naar onderdelen van volgende uitleg.

Indeling	Actief	Tijdelijke stopzetting van de activiteit	Definitieve stopzetting van de activiteit
Eenmanszaak	2.3.1.1.	2.3.2.1.	2.3.3.1.
Vennootschap	2.3.1.2.	2.3.2.2.	2.3.3.2.

2.3.1. De berekening van het inkomen van een zelfstandige die zijn activiteit nog uitoefent

Inkomsten uit een zelfstandige activiteit zijn vaak onregelmatig. Met onregelmatig wordt bedoeld dat het inkomen niet binnenkomt op vaste tijdstippen of op vooraf in te plannen

momenten. Het inkomen is dikwijls afhankelijk van de seizoenen, het tijdstip van oogsten, feestperiodes, grote leveringen, een resultaat op lange termijn, ...

Het inkomen kan ook zeer sterk verschillen van jaar tot jaar. Het is het resultaat van evoluties zowel aan inkomstzijde (bv. een slechte betaler) als aan uitgavenzijde (bv. een bijkomende investering). Daarom valt er vaak minder relevante informatie te rapen uit de laatste aanslagbiljetten van de personenbelasting dan bij een werknemer. De laatste aangifte en daarnaast , een nieuw gemaakte inkomstenprognose, opgemaakt door de erkende externe boekhouder, staan dicht bij de huidige realiteit. Dergelijke prognose biedt onvoldoende basis voor de berekening van het leefloon, maar geeft wel een beeld van de leefbaarheid en het groeipotentieel van de zaak.

2.3.1.1. De zelfstandige is actief binnen een eenmanszaak

De zelfstandigen die actief zijn binnen een eenmanszaak oefenen hun activiteiten niet uit binnen een vennootschap. In een eenmanszaak werkt een zelfstandige, maar soms ook één of meerdere helpers en personeel.

Bij een eenmanszaak is er geen onderscheid tussen het vermogen van de zaak en van het privévermogen van de ondernemer . Om een klare kijk te behouden op de zaak , is het aan te raden dat er met aparte rekeningen gewerkt wordt. In de praktijk is er nochtans meestal voortdurend vermenging van de middelen van de zaak en van de privépersoon of het gezin. Bij de inkomensbepaling zal daarmee rekening moeten gehouden worden door alle rekeningen te bekijken en door uitgaven waarover twijfel bestaat, toe te wijzen aan de zaak of aan de private financiële situatie.

2.3.1.1.1 In hoeverre kan men bij de boekhouder terecht?

Om na te gaan of de ondernemer effectief in de problemen zit , kan het nuttig zijn om informatie in te winnen bij de boekhouder. Via deze persoon kan ondermeer nagegaan worden of de facturatie regelmatig gebeurt. Gebrek aan inkomen zou ook kunnen voortkomen uit een onoverzichtelijke administratie en gebrek aan regelmatige facturatie. Als er niet gefactureerd wordt, zullen er ook geen inkomsten komen.

Zelfstandigen in moeilijkheden slagen er vaak niet in om de facturen van hun boekhouder te betalen. In dit geval is de kans reëel dat van die kant weinig medewerking te verwachten valt.

Het is van belang hiernaar te informeren bij het eerste contact.

De boekhouder houdt zich hoofdzakelijk bezig met de inkomsten en uitgaven van de zaak. Vaak worden de gegevens (inkomende facturen, uitgaande facturen, kasverrichtingen) slechts na beëindiging van een kwartaal verwerkt ten behoeve van de BTW-aangifte.

Bepaalde kosten ontsnappen aan de kwartaalverwerking. Bij voorbeeld huurgelden die meestal met automatische opdrachten betaald worden (zonder factuur), worden niet opgenomen in de BTW-aangifte vermits ze niet aan BTW onderworpen zijn.

Aangezien de meeste eenmanszaken met een enkelvoudig boekhoudsysteem werken, heeft de boekhouder geen zicht op welke inkomende facturen wel of niet betaald zijn en welke uitgaande facturen er door de klanten vereffend werden.

Facturatie op zich levert niet direct relevante informatie voor de inkomensbepaling. Er is namelijk een duidelijk verschil tussen de datum waarop een factuur ontvangen of verzonden wordt en het moment waarop betaling volgt. De zelfstandige beslist over het moment van uitschrijven van zijn uitgaande facturen en het moment van betaling van zijn inkomende facturen. Door inkomsten uit te stellen en uitgaven te concentreren op een maand kan hij op korte termijn zijn maandelijkse brutowinst beïnvloeden. Het sociaal onderzoek moet dus aandacht hebben voor de verklaring van ogenschijnlijk afwijkende pieken en dalen in de maandelijkse evolutie van het ondernemersinkomen. Enkel bij contante aankopen/verkoop is het beeld correct.

De boekhouder kan een benadering geven van de grootte en de regelmaat van de omzet, het totaal bedrag aan (gefactureerde) goederen en diensten en de opgaande of neerwaartse evolutie in de inkomsten en kosten. De BTW-aangiften van de voorbije kwartalen kunnen hierbij nuttig zijn.

Verder kan het nuttig zijn om na te gaan of de zelfstandige een systeem of procedure heeft om de betalingen op te volgen, slechte betalingsaanpak te manen en zo nodig tot invordering over te gaan.

Zoals eerder al aangeduid zijn veel van deze inlichtingen vooral van aard om de haalbaarheid van de zaak te beoordelen, en minder toepasselijk voor de concrete bepaling van het inkomen van de lopende maand.

2.3.1.1.2. Van omzet naar netto-inkomen

Om het beschikbare inkomen van de zelfstandige te bepalen, is het noodzakelijk om van de ontvangsten de noodzakelijke beroepsuitgaven gelinkt aan de zelfstandige activiteit af te trekken. Met de privé-uitgaven van de zelfstandige mag hier geen rekening gehouden worden.

Er zijn echter twee nuances hierbij:

- Vooreerst kan het OCMW altijd beslissen op basis van zijn sociaal onderzoek dat de betrokkene geen juiste gegevens verstrekt omtrent beroepsuitgaven en bijgevolg kan het OCMW beslissen daarom deze beroepsuitgaven niet in aanmerking te nemen voor de berekening van het leefloon van de zelfstandige. Immers de steunaanvrager is ertoe gehouden steeds actief mee te werken aan het sociaal onderzoek en alle juiste gegevens aan te reiken die nuttig zijn om een duidelijk zicht te verwerven in de

financiële situatie van de zelfstandige. In het geval de zelfstandige geen juiste gegevens verstrekt omtrent zijn beroepsuitgaven, kan het OCMW ofwel het leefloon weigeren ofwel de sanctie van de schorsing toepassen.

- Ten tweede wanneer de financiële situatie van de zelfstandige op continue basis negatief is, kan het OCMW twijfelen aan de juistheid van de verstrekte gegevens en bijgevolg nagaan of betrokkene zichzelf in deze situatie heeft gezet en of er geen sprake is van fraude. In dit geval kan het OCMW zich beroepen op het artikel 3, 4° van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie namelijk of betrokkene geen aanspraak kan maken op toereikende bestaansmiddelen of in staat is toereikende bestaansmiddelen te verwerven hetzij door eigen inspanningen hetzij op een andere manier. Het OCMW kan in dit geval beslissen het leefloon te weigeren.

Om dit zorgvuldig te kunnen doen, volgen hierna nadere bepalingen over de voorwaarden waaronder beroepskosten geheel of gedeeltelijk aftrekbaar zijn van de ontvangsten.

Er gelden 4 voorwaarden voor volledige aftrekbaarheid:

1. Er moet een verband zijn met de beroepsactiviteit. Als de uitgave zowel privaat als beroepsmatig is, moet er een verantwoorde verdeelsleutel toegepast worden.
2. De wettigheid en het bedrag van de beroepskosten moet bewezen worden.
3. De uitgaven moeten werkelijk gebeurd zijn tijdens de onderzochte periode of een vaststaand en opeisbaar karakter hebben. Het bedrag van deze schuld moet geboekt zijn voor het einde van de beschouwde periode.
4. De beroepskosten moeten tot doel hebben belastbare inkomsten te vergroten of te behouden.

Voorbeelden van volledig aftrekbare beroepskosten

- Kosten voor de huisvesting van de activiteit. Hypothecaire intresten, huur, verwarming enz. zijn aftrekbaar als ze noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de activiteit. Voor gebouwen met een gemengd doel, moet een prorata verdeling tussen beroeps- en privé-kost gemaakt worden. Dat prorata heeft betrekking op het geheel van kosten verbonden aan de huisvesting.
- Telefoon
- Portkosten
- Bureeluitrusting en kantoormateriaal
- Sociale bijdragen
- Bijdragen voor het vrij aanvullend pensioen van zelfstandigen
- Verzekering gewaarborgd inkomen bij ziekte en ongeval.

Voorbeelden van gedeeltelijk aftrekbare kosten :

- Verplaatsingen van en naar de werkplaats zijn forfaitair aftrekbaar, a rato van 0,15€/kilometer. Overige beroepsverplaatsingen met een privaat voertuig, een

voertuig voor gemengd gebruik of een minibus, zijn voor slechts 75% aftrekbaar. De aankoopprijs moet afgetrokken worden volgens een afschrijvingstabel. In algemene regel wordt een voertuig afgeschreven over 5 jaar.

- Relatiegeschenken en representatiekosten zijn voor 50% aftrekbaar.
- Restaurantkosten zijn voor 69% aftrekbaar.
- Beroepskledij is enkel aftrekbaar voor zover het specifiek voor het werk bestemd is. Wat ook kan dienen in het privéleven is niet aftrekbaar.

Bewijs

In principe moeten alle beroepskosten bewezen worden.

Voorbeelden van bewijzen : facturen, kwijtingen, nota's, ontvangstbons en overige BTW bewijzen, aanvaard door de fiscale autoriteiten en elk ander document bedoeld door een fiscale bepaling. Voor sommige kosten is een attest niet gebruikelijk. Die kosten zoals carwash en fooien kunnen bewezen worden met getuigenissen of vermoedens.

Wettelijk forfait

Wie een vrij beroep uitoefent, mag kiezen voor een forfaitaire beroepskostenaftrek. Dit is niet toegelaten voor wie een handels- industrieel of landbouwactiviteit uitoefent. De kosten worden dan aan de hand van bepaalde percentages berekend. Die percentages worden toegepast op de bruto inkomsten, verminderd met de sociale bijdragen.

2.3.1.1.3. Focus op de geldstromen

Om het inkomen te kunnen bepalen is een volledig zicht krijgen op alle geldstromen (financiële verrichtingen) nodig. Het kan daarbij gaan over kasverrichtingen, bankrekeningen en creditcards (incl. ontvangsten via betaalterminals). Voor elke aanwezige geldstroom (iedere bankrekening, voor de kassa en iedere creditcard) zal het nodig zijn om volgende geldstroomfiche in te vullen. Daarna kunnen deze resultaten samengebracht worden in een berekeningsformulier 'inkomen zelfstandige'. Dit is in excelformaat downloadbaar op de site van de POD Maatschappelijke Integratie.

Voorbeeld van het maandoverzicht van één geldstroom:

Naam + voornaam: **Maand + jaar:**.....

KASVERRICHTINGEN/BANKREKENING NR. BEXX XXXX XXXX XXXX / CREDITCARD NR. (schrappen wat niet past)

							saldo
<u>datum</u>	<u>doc.nr</u>	<u>wat is het?</u>	<u>Privé</u>	<u>INKOMEN</u>	<u>UITGAVEN</u>	<u>BTW</u>	<u>cumul</u>
							0

							0
5/11/20XX	123	Elektriciteit 75 %	-75				0
5/11/20XX	123	Elektriciteit 25%			20,66	-4,34	-20,66
							0
							0
TOTALEN			-75	0	20,66	-4,34	20,66

Voor waar en
echt verklaard
Naam:
Handtekening

De privéverrichtingen worden in één kolom vermeld, voorafgegaan van + of -. Ze worden niet meegeteld in de cumulkolom omdat zij geen samenstellend element uitmaken bij de inkomensbepaling in functie van het leefloon. Ze zijn enkel van belang voor het private budgetbeheer van de ondernemer.

In het voorbeeld werd een elektriciteitsbetaling van 100 euro ingeschreven. Nutsvoorzieningen en andere uitgaven voor gemeenschappelijk gebruik (huren, wagen,...) worden vaak opgesplitst in een privaat en beroepsgedeelte. Daarbij wordt bij voorkeur de verdeelsleutel uit de boekhouding gevolgd. In het voorbeeld is er 75 % privaat en 25 % beroepsverbruik. Uit het beroepsgedeelte dient de BTW gehaald te worden.

De kolom 'cumul' omvat de (beroeps)inkomsten – de (beroeps)uitgaven.

Per geldstroomfiche wordt zo één deel van het maandelijkse resultaat in kaart gebracht. Deze worden samengebracht in het 'berekeningsformulier inkomen zelfstandige'. Dit formulier vormt de basis voor de berekening van het inkomen.

Voorbeeld berekeningsformulier 'inkomen zelfstandige':

BEREKENINGSFORMULIER INKOMEN ZELFSTANDIGE			
Naam en voornaam:			
maand + jaar:			
			SALDO
KAS			€ -
BANK	Rekening nummer		€ -
BANK	Rekening nummer		€ -
CREDITCARD	Kaartnummer		€ -
	Eventuele andere beroepskosten (te omschrijven onderaan)		€ -
	Totaal nettoresultaat		€ -
	min voorafbetalingen belastingen		€ -
Inkomen in rekening te brengen voor deze maand			€ -

Bij zelfstandigen worden geen (personen)belastingen afgehouden aan de bron. Zij moeten zelf voorafbetalingen verrichten als zij verwachten op een belastbaar inkomen uit te komen. De effectief betaalde voorafbetalingen worden in mindering gebracht van het inkomen, naar analogie met de bedrijfsvoorheffingen op het loon van werknemers. Het gaat niet om "beroepskosten", wel om "inhoudingen op het loon".

Het is mogelijk dat er een negatief inkomen uit de bus komt.

2.3.1.1.4. Praktijkvoorbeelden

Het eerste voorbeeld betreft een echtpaar met twee kinderen ten laste. De zelfstandige partner is aannemer met een eenmanszaak. Hij factureert aan zijn klanten en gebruikt de gezinsrekening ook voor de zaak. De andere partner werkt deeltijds als werknemer. Het leefloon dient berekend te worden volgens categorie 3 'gezinslast'. Het loon van de partner dient in rekening gebracht te worden (kolom inkomen). Daarbij wordt nog geen rekening gehouden met de forfaitaire vrijstelling voorzien bij artikel 22, § 2, van het KB RMI. Er moet uiteraard steeds rekening gehouden worden met het barema leefloon.

Naam + voornaam: Gezin VAN X. Frank..... Maand + jaar:01/20XX.....

KASVERRICHTINGEN /BANKREKENING NR. BE00 111 222 333 / CREDITCARD NR.

(schrappen wat niet past)

							<u>saldo</u>
<u>datum</u>	<u>doc.nr</u>	<u>wat is het?</u>	<u>Privé</u>	<u>INKOMEN</u>	<u>UITGAVEN</u>	<u>BTW</u>	<u>cumul</u>
7-jan	01/001	Klant D. Content – Fact XW/733		378,52		79,49	378,52
8-jan	01/002	betaling huishuur	-650				
9-jan	01/002	Houthandel P.- Fact 735/XX001			77,25	-16,22	-77,25
10-jan	01/003	Electrabel - Fact 00112233445566	-75				0
10-jan	01/003	Electrabel - Fact 00112233445566			20,66	-4,34	-20,66
14-jan	01/003	Kinderbijslag	183,23				0
20-jan	01/004	Steencentrale H. - Fact XX/004			950,77	-199,66	-950,77
22-jan	01/004	Klant De Bb - Fact XW/736		430,5		90,41	430,5
28-jan	01/005	Werf Van A - Factuur XW/738		1058		222,2	1058
29-jan	01/005	Aankopen grootwarenhuis S,	-280				0
29-jan	01/005	Betoncentrale Z. - Fact 20XX/002			608,3	-127,74	-608,3
31-jan	01/006	Sociale bijdrage zelfstandige 01/20XX			735,35		-735,35
							0
				1867,02	2392,33		-525,31

Voor waar en echt verklaard

Zergens, 01/02/20XX

Naam:

Frank Van X.

Handtekening

X.

Alle samenstellende delen voor de inkomensbepaling komen in de kolom 'inkomsten'. De kolom uitgaven bevat de noodzakelijke beroepskosten om inkomen te kunnen verwerven, dus ook de sociale bijdragen.

Voor de beroepsinkomsten en beroepsuitgaven moet het stuk BTW er uitgehaald worden. Dit komt in de kolom BTW.

In de kolom 'Privé' hoort de kinderbijslag thuis aangezien deze niet als inkomen beschouwd wordt bij de berekening van het leefloon.

In dit voorbeeld dient het negatieve bedrag van -525,31 euro ingevuld te worden op het berekeningsformulier 'inkomen zelfstandige' dat als basis dient voor de berekening van het leefloon categorie 3 'gezinslast'. Aangezien de partner van de zelfstandige over een loon van 620,34€ beschikt, zal het totaal aan aanrekenbare gezinsinkomsten slechts 95,03€ bedragen.

Het tweede voorbeeld betreft een gelijkaardige situatie, maar zonder kinderlast. De zelfstandige partner vraagt leefloon aan. Dit dient berekend te worden volgens categorie 1 'samenwonende'. Het inkomen van de partner die werknemer is, wordt weer in aanmerking genomen het volledige bedrag, zijnde 620,34€.

Naam + voornaam: Gezin VAN X. Marc..... Maand + jaar:01/20XX.....

KASVERRICHTINGEN /BANKREKENING NR. BE00 111 222 333 / CREDITCARD NR.

(schrappen wat niet past)

							saldo
datum	doc.nr	wat is het?	Privé	INKOMEN	UITGAVEN	BTW	cumul
7-jan	01/001	Klant D. Content – Fact XW/733		862,00		181,02	862,00
8-jan	01/002	betaling huishuur	-650				
9-jan	01/002	Houhandel P.- Fact 735/XX001			77,25	-16,22	-77,25
10-jan	01/003	Electrabel - Fact 00112233445566	-75				0
10-jan	01/003	Electrabel - Fact 00112233445566			20,66	-4,34	-20,66
20-jan	01/004	Steencentrale H. - Fact XX/004			403,04	-84,64	--403,04
22-jan	01/004	Klant De Bb - Fact XW/736		430,5		90,41	430,5
28-jan	01/005	Werf Van A - Factuur XW/738		1058		222,2	1058
29-jan	01/005	Aankopen grootwarenhuis S,	-280				0
29-jan	01/005	Betoncentrale Z. - Fact 20XX/002			608,3	-127,74	-608,3
31-jan	01/006	Sociale bijdrage zelfstandige 01/20XX			735,35		-735,35
							0
				2350,50	1844,60		505,90

Voor waar en echt verklaard **Zergens, 01/02/20XX**

Naam: Frank Van X.

Handtekening X.

In dit voorbeeld dient het positieve bedrag van 505,9 euro aangerekend te worden als inkomen uit zelfstandige activiteit, met als gevolg dat de berekening van het leefloon categorie 1 'samenwonende' een weigering van het recht op leefloon oplevert.

2.3.1.1.5. Dubbelcheck op middellange termijn

Omdat dit systeem enigszins manipuleerbaar is door inkomsten op de ene maand te laten toekomen en uitgaven op een andere maand te concentreren, is een dubbelcheck nodig bij het stopzetten van de toekenning leefloon of na een periode van bijvoorbeeld 6 maanden. Daarbij worden de inkomsten van de voorbije periode leefloon/voorbije zes maanden samengeteld en vergeleken met het leefloon dat overeenstemt met dezelfde periode. Dit kan eventueel leiden tot een terugvordering van teveel uitbetaald leefloon.

2.3.1.1.6. Werkbereidheid versus zelfstandige activiteit

Of een zelfstandige die een (gedeeltelijk) leefloon ontvangt, voldoet aan de werkbereidheidsvoorwaarde die in de leefloonwet opgenomen is, hangt af van de feitelijke omstandigheden:

- Rendabiliteit: levert de zaak voortdurend onvoldoende bestaansmiddelen op of gaat het om een tijdelijke vermindering?
- Zijn er mogelijkheden om de activiteit bij te sturen, doet de zelfstandige een beroep op advies om tot een besluit te komen over de wenselijkheid van het voortzetten van de zaak?
- Wat zijn de kansen van de zelfstandige op de arbeidsmarkt als loontrekkende? Wat zijn zijn mogelijkheden en vaardigheden om desgevallend een opleiding of bijscholing met het oog op tewerkstelling te volgen?

Het OCMW maakt geval per geval uit vanaf wanneer het niet langer opportuun is om het leefloon verder te zetten in combinatie met een niet rendabele en niet voor verbetering vatbare zelfstandige activiteit. Na advies van aanwezige externe specialisten of van een gespecialiseerde begeleidingsdienst voor zelfstandigen moet desgevallend een andere activeringspiste gekozen worden.

2.3.1.2. De zelfstandige kadert zijn activiteit binnen een vennootschap

Door het oprichten van een vennootschap creëert de zelfstandige (eventueel samen met anderen) een aparte juridische entiteit. Er is dus onderscheid tussen de bezittingen van de vennootschap en de bezittingen van de zelfstandige, ook al blijft de zelfstandige bij een aantal vennootschapsvormen hoofdelijk en ondeelbaar aansprakelijk voor alle schulden van de vennootschap.

De meeste vennootschappen moeten jaarlijks hun balans neerleggen bij de rechtbank van koophandel. De balans wordt dan gepubliceerd door de Nationale Bank. Als dit gebeurt is, vind je ze als downloadbare pdf terug op de site van de Nationale Bank van België (www.nbb.be).

Inkomsten van de vennootschap zijn niet gelijk aan inkomsten van de zelfstandige. De inkomensbepaling moet zich toespitsen op de vraag welke geldstromen er zijn vanuit de vennootschap naar de privépersoon. Er zijn vier vormen van geldstromen:

- a) De zaakvoeder/vennoot neemt loon op uit de vennootschap
- b) De zaakvoeder neemt geld op via zijn rekening courant
- c) Uitkeringen aan de vennoten na afsluiting van het boekjaar
- d) Voordelen van alle aard

Hieronder wordt dieper ingegaan op de verschillende vormen en een praktijkvoorbeeld uitgewerkt.

2.3.1.2.1. Als de zaakvoeder/vennoot **loon** opneemt uit de vennootschap

Indien de statuten uitdrukkelijk vermelden dat de zaakvoeder zijn mandaat onbezoldigd uitoefent dan mag de zaakvoeder geen loon ontvangen.

Wanneer een vennootschap ondernemersloon uitbetaalt, wordt daarop bedrijfsvoorheffing berekend en ingehouden. Daarom wordt het loon vaak maandelijks berekend door een sociaal secretariaat. Het voordeel hiervan is dat de ondernemer maandelijks een loonfiche ontvangt.

Of er ondernemersloon wordt uitbetaald, kan nagevraagd worden bij de boekhouder of nagezien worden in de resultatenrekening. Volgens het gestandaardiseerd boekhoudstelsel wordt het ondernemersloon ingeschreven onder de boekhoudpost nummer 620.

Als er duidelijk mogelijkheid is om loon op te nemen uit de vennootschap, is er geen recht op leefloon.

2.3.1.2.2. Als de zaakvoeder/vennoot geld opneemt via zijn **rekeningcourant**.

De rekeningcourant is de poort tussen het vermogen van de vennootschap en dit van de zaakvoeder. De zaakvoeder kan geld inbrengen in de vennootschap via de rekeningcourant. Dan ontstaat er een schuld van de vennootschap tegenover de zaakvoeder die boekhoudkundig als een lening wordt beschouwd van de zaakvoeder aan zijn vennootschap. Dit is uiteraard geen inkomen voor de zaakvoeder. Het OCMW beoordeelt of dit een private reddingspoging van een vennootschap in nood is, dan wel of het gaat om een kunstgreep om zich onvermogen te maken. Kunstgrepen zijn immers een tegenindicatie voor het toekennen van rechten. Het redden van een vennootschap in nood is een investering in tewerkstelling, minstens voor zichzelf, maar ook voor de zelfstandige medewerkers en het personeel van de vennootschap en de toeleveranciers. Dergelijke reddingspoging is geen tegenindicatie voor het openen van recht op maatschappelijke integratie.

Anderzijds kan de zaakvoerder ook geld opnemen uit de vennootschap via de rekeningcourant. Ook dit is een lening maar dan van de vennootschap aan de zaakvoerder, tenzij het een terugbetaling betreft van wat hij er eerder heeft ingebracht.

Dergelijke lening via de rekeningcourant wordt beschouwd als inkomen.

Het kan zijn dat deze rekeningcourant zeer geleidelijk wordt opgebouwd. Regelmatig gebeurt het dat binnen een vennootschap die financieel in slechte papieren zit, er geen loon meer wordt opgenomen. Het kan zijn dat in deze situatie privaat te betalen rekeningen binnensluipen in de betalingen van de vennootschap. Die verrichtingen dienen geboekt te worden op de rekeningcourant en zijn dus te beschouwen als inkomen.

Als de (persoonlijke) sociale bijdragen betaald worden vanuit de vennootschap, wordt dit geboekt als loon of toegevoegd aan de rekeningcourant. Deze sociale bijdragen zijn immers een persoonlijke schuld van de zaakvoerder, ook al is de vennootschap hiervoor solidair aansprakelijk wanneer ze niet op tijd worden betaald.

Soms ontstaat er een schuld ten laste van de zaakvoerder bij een BTW- en/of belastingcontrole waar bepaalde kosten in de vennootschapsaangifte verworpen worden. Deze worden dan verwerkt door boeking op de rekeningcourant van de zaakvoerder in de vennootschapsboekhouding.

De boekhouder of de boekhouding (de balans) kan hierover uitsluitsel geven. Je vindt de rekeningcourant die een vordering inhoudt van de vennootschap tegenover de zaakvoerder terug op de actiefzijde onder post 416.

2.3.1.2.3. Uitkeringen aan de vennoten **na afsluiting van het boekjaar**

Statutair wordt bepaald wanneer een vennootschap haar boekjaar afsluit. Als blijkt dat er winst gemaakt werd, beslist de algemene vergadering wat er met deze winst gebeurt. Het kan zijn dat de algemene vergadering beslist om een deel van de winst uit te keren aan de vennoten als vergoeding voor het ingebrachte kapitaal in de vorm van tantièmes, dividenden, ... Deze beslissing moet geëvalueerd worden in functie van de leefbaarheid van de zaak. Kijk ook na of de vennoten samenvallen met de vennootschappelijke mandatarissen en of werkende vennoten.

Je vindt deze uitkeringen terug op de passiefzijde van de balans onder de posten 471 (dividenden) en 472 (tantièmes) van het gestandaardiseerd boekhoudstelsel.

Deze uitkeringen kunnen beschouwd worden als een jaarinkomen waarvan één twaalfde gedurende de 12 daaropvolgende maanden in rekening gebracht wordt bij de bepaling van het inkomen.

2.3.1.2.4. Voordelen van alle aard

Binnen de werking van een vennootschap kan het gebeuren dat de zaakvoerder of een vennoot de beschikking heeft over een woonst, een voertuig met of zonder brandstof, laptop, GSM, internet, ...en dit ook voor privédoeleinden gebruikt. Dit wordt bij de aangifte van de personenbelasting aangegeven als 'voordelen van alle aard'. De boekhouder kan hierover uitsluitel geven of je vindt ze in de belastingaangifte of het aanslagbiljet van de belastingen onder code 1400 (of 2400 als het over de partner gaat).

Ook intresten die betaald worden op een schuld aan de vennootschap via de rekeningcourant worden beschouwd als voordeel van alle aard.

Eén twaalfde van de totale som 'voordelen alle aard' wordt als maandelijks inkomen beschouwd.

2.3.1.2.5. Praktijkvoorbeeld

Mevrouw B is alleenstaande met één minderjarige dochter ten laste. Mevrouw is zaakvoerder (en vennoot) in een BVBA actief in de bouwsector. De vennootschap is in slechte papieren geraakt door bouwbetwistingen die voor de rechtbank zullen beslecht worden. Een grote som blijft dus onbetaald en de vennootschap wordt daardoor geconfronteerd met groeiende liquiditeitsproblemen. Lang kan de firma het niet meer uithouden, maar mevrouw wil nog een laatste werk afwerken zodat deze klant niet in de problemen komt. Daarna zal het faillissement worden aangevraagd.

Mevrouw verklaart sinds 1 januari van dit jaar geen loon meer opgenomen te hebben uit de vennootschap. Bij nazicht van de laatst gepubliceerde jaarrekening blijkt dat er onder post 416 van de actiefzijde van de laatste jaarrekening voor meer dan 11208,79 euro rekening courant zaakvoerster staat ingeschreven. Dit is een schuld die ze heeft ten aanzien van haar vennootschap. Dit verantwoordt verdere controle op opnames via de rekening courant.

Bij nazicht voor desbetreffende maand van de 3 bankrekeningen van de vennootschap, de creditcard van de vennootschap en de 2 persoonlijke bankrekeningen van mevrouw komt aan het licht dat er bij 2 grootwarenhuizen aankopen met privaat karakter werden verricht voor in totaal 462,35 euro. Verder werd tweemaal 150 euro uit de muur gehaald met een bankkaart op naam van de vennootschap. Hiervoor kan mevrouw geen aanduiding geven dat het om beroepsuitgaven zou gaan. Er worden geen betaling van (persoonlijke) sociale zekerheidsbijdragen in desbetreffende maand vastgesteld.

Binnen de laatste jaarrekening zijn geen sporen terug te vinden van winstverdeling ten voordele van de aandeelhouders.

Mevrouw rijdt wel met een auto rond die geleased wordt door de vennootschap En gebruikt een GSM van de vennootschap. Het laatste aanslagbiljet van de personenbelasting geeft aan hoe de belastingscontroleur dit verwerkt heeft. Daarin staat een voordeel van alle aard ten bedrage van 2540,90 euro.

Het in aanmerking te nemen inkomen voor desbetreffende maand van mevrouw B, dienstig voor de berekening van een eventueel leefloon categorie 3, bedraagt:

Aankopen via rekening courant zaakvoerder:	462,35 euro
Geldopname via rekening courant zaakvoerder:	300 euro
1/12 ^{de} van de voordelen alle aard:	<u>211,74 euro</u>

Totaal inkomen in aanmerking te nemen: 974,09 euro

2.3.2. De berekening van het inkomen van een zelfstandige die tijdelijk zijn activiteit niet uitoefent

Af en toe komt het voor dat een zelfstandige zijn activiteit om een of andere reden tijdelijk niet (meer) uitoefent/kan uitoefenen. Deze situatie kan aanleiding geven tot een aanvraag leefloon, waarbij ook het actuele inkomen dient bepaald te worden.

2.3.2.1. De zelfstandige is actief binnen een eenmanszaak.

In dit onderdeel gelden twee vooronderstellingen:

- de inactiviteit levert geen rechten in het sociaal verzekeringsstelsel of uit private verzekering (zoals een inkomensgarantieverzekering);
- het betreft een alleenstaande of de eventuele partner heeft geen inkomen of een inkomen lager dan het leefloonbedrag.

Belangrijk daarbij is dat, alhoewel er momenteel geen activiteit is, er nog inkomsten en uitgaven zijn uit de (vroegere) zelfstandige activiteit. Vooral tijdens de eerste maanden van inactiviteit kunnen er nog bedragen ontvangen worden op basis van de facturatie van vroegere activiteiten. Anderzijds kunnen er nog inkomende facturen van gebruiksgoederen nodig voor de vroegere activiteit, binnenkomen. In dit geval is het nodig dat de toetsing van de geldstromen zoals beschreven in punt 2.3.1.1. nog elke maand gebeurt tot duidelijk is dat hier geen inkomsten meer te verwachten zijn.

Daaropvolgend wordt nagegaan of de activiteit door iemand anders wordt verdergezet en of hieruit inkomsten zijn voor de zelfstandige. Indien dit door personeel, de meewerkende echtgenote of een zelfstandig helper gebeurt, is er geen sprake van stopzetting van de activiteit en wordt de werkwijze beschreven in punt 2.3.1.1. gevolgd.

Het kan echter ook zijn dat een andere zelfstandige de activiteit verder uitbaat als zelfstandig gerant(e) of opdrachten verder uitoefent in onderaanneming. Dat wordt bij voorkeur geregeld in een schriftelijke overeenkomst waaruit blijkt of betrokkene er nog enig voordeel uithaalt of integendeel enkel met verbintenissen, lopende kosten en afbetalingen blijft zitten.

Indien blijkt dat er geen (toereikend) inkomen is, kan een sociaal onderzoek de behoefte van de zelfstandige onderzoeken.

Meestal stelt de Raad voor Maatschappelijk welzijn daarbij de vraag hoe lang deze situatie kan/mag duren.

Bij ziekte of ongeval zal het uitblijven van rechten in de sociale zekerheid in vele gevallen het gevolg zijn van het ontbreken van (volledige) betaling van de sociale zekerheidsbijdragen van bepaalde kwartalen. Navraag bij het sociaal verzekeringsfonds én de mutualiteit maakt duidelijk welke kwartalen er (geheel of gedeeltelijk) nog betaald moeten worden en of er een vrijgesteld hiervan is. Het OCMW kan, na sociaal onderzoek, overwegen om deze ten laste te nemen bijvoorbeeld door toekenning van terugvorderbare steun. Mogelijke oplossingspistes zijn reeds behandeld in het begin van dit hoofdstuk, meer bepaald bij het onderzoek naar de sociale rechten van de zelfstandige.

De kans is reëel dat een iets langer durende ziekte of ongeval zal leiden tot ernstige financiële problematiek vermits vaste kosten en afbetalingen verderlopen. Het is aangewezen om betrokkene in contact te brengen met een gespecialiseerde hulpverleningsorganisatie (zie lijst private regionale organisaties, hoofdstuk IV) om deze moeilijke periode te begeleiden (bv. bij onderhandeling met schuldeisers en tijdelijke stopzetting van BTW-verplichtingen) en desnoods uit te maken wanneer stopzetting of faillissement zich opdringen.

In een aantal situaties zal de financiële en administratieve problematiek de reden zijn waarom de zelfstandige is vastgelopen en zijn activiteit niet meer uitoefent. Ook hier is het aangewezen om betrokkene (door een gespecialiseerde organisatie) te laten begeleiden naar stopzetting of faillissement.

Bij faillissement, collectieve schuldenregeling (voor niet-handelaars) en bepaalde situaties van beroepsziekte of ramp bestaat er - mits voldaan is aan andere voorwaarden – de mogelijkheid om de faillissementsverzekering aan te vragen (zie het onderzoek naar de sociale rechten van de zelfstandige, vooraan in dit hoofdstuk).

2.3.2.2. De zelfstandige kaderde zijn activiteit binnen een vennootschap

Hier doen zich twee mogelijkheden voor:

a) Slapende vennootschap

Een slapende vennootschap is een vennootschap waarbij, door tussenkomst van het ondernemingsloket, alle gegevens die kunnen inactief gezet worden in de Kruispuntbank van Ondernemingen ook inactief gezet werden. Het betreft hier in de eerste plaats de BTW-hoedanigheid.

Bij een slapende vennootschap is het duidelijk dat de vennootschap geen inkomsten meer kan verwerven. Voor zover er nog liquide middelen aanwezig zijn, kunnen deze er nog uitgehaald worden net zoals bij de actieve vennootschap (zie punt 2.3.1.2). In situaties die zich aandienen bij het OCMW, zullen we echter regelmatig met een lege doos te maken

hebben waarin hoogstens nog een pak schulden aanwezig zijn. Dit kan vastgesteld worden door een boekhouder of door een gespecialiseerde begeleidingsdienst.

Het ondernemingsnummer van een vennootschap kan niet zomaar geschrapt worden. De vennootschap heeft immers een eigen rechtspersoonlijkheid.

b) Vennootschap kan niet overgaan in slapende toestand

Tweede mogelijkheid echter is dat de vennootschap niet slapend kan gezet worden. Om het inkomen te bepalen van de vennoot of de zaakvoerder wordt de procedure beschreven in punt 2.3.1.2. gevolgd.

2.3.3. De berekening van het inkomen van een zelfstandige die zijn activiteit heeft stopgezet

Als vast staat dat een zelfstandige zijn activiteit heeft stopgezet, is de inkomensbepaling eenvoudiger.

Checklist:

- bewijs van stopzetting,
- mogelijkheden en moeilijkheden in verband met de sociale zekerheid,
- de aanwezige schuldenlast

Het geheel van deze inlichtingen laat niet enkel toe om na te gaan of er recht is op maatschappelijke integratie, maar ook in hoeverre het menswaardig bestaan van de zelfstandige en zijn gezin bedreigd is en welke passende dienstverlening het OCMW of andere bevoegde diensten daarvoor kunnen aanbieden.

2.3.3.1. De zelfstandige was actief binnen een eenmanszaak.

De schrapping van het ondernemingsnummer in de KruispuntBank van Ondernemingen (KBO) wordt als het bewijs aanvaard van stopzetting van de zelfstandige eenmanszaak. Dergelijke schrapping wordt uitgevoerd door een ondernemingsloket. Schrapping is mogelijk met terugwerkende kracht voor de periode waarin er geen activiteit was. Dit heeft als voordeel dat een aantal kosten zoals sociale zekerheidsbijdragen kunnen verminderd worden.

Van zodra het ondernemingsnummer van een eenmanszaak geschrapt werd, verdwijnt deze uit de KBO. De stopzettingsdatum kan daardoor niet meer online geraadpleegd worden. Ongeveer een week na de schrapping kan bij het ondernemingsloket een schriftelijk bewijs worden bekomen. Een andere optie is om bij het sociaal verzekeringsfonds een loopbaanattest op te vragen. Dit is ook meestal wat gevraagd wordt door de uitbetalingsinstelling wanneer een onderzoek naar rechten op werkloosheidsuitkering opgestart wordt.

Bij het faillissement van een eenmanszaak doet zich vaak het probleem voor dat de curator nalaat (omwille van de kostprijs, of om BTW te recupereren) om het ondernemingsnummer te schrappen en dat de zaak in de KBO nog een tijd als actief blijft staan. Bovendien kan en mag de gefailleerde het ondernemingsnummer niet meer schrappen. Dat kan enkel de curator. Bij aanvraag van werkloosheidsuitkeringen of van een werkloosheidsattest (nodig voor de aanvraag van de faillissementsverzekering), veroorzaakt het ontbreken van de schrapping soms problemen. Die kunnen opgelost worden door eerst de stopzetting te bewijzen bij het sociaal verzekeringsfonds met het vonnis van faillietverklaring en vervolgens met een stopzettingsattest van dat fonds de uitbetalingsdienst voor de werkloosheid te overtuigen. Argument voor deze werkwijze : “Door het faillissement eindigt de beslissingsmacht van de zelfstandige over zijn zaak. Een verdere afhandeling van de failliete zaak valt onder de verantwoordelijkheid van de curator.” De sociale verzekeringsfondsen zijn beter vertrouwd met deze realiteit dan de werkloosheidskassen.

2.3.3.2. De zelfstandige kaderde zijn activiteit binnen een vennootschap

Indien de zelfstandige, werkend vennoot en/of zaakvoerder zijn activiteit kaderde binnen een vennootschap, kunnen zich twee situaties voordoen:

a) De zelfstandige stapt uit de vennootschap

Uitstappen uit de vennootschap betekent niet altijd dat dit gepubliceerd wordt in het Belgisch Staatsblad. Indien de vennootschap een aandelenregister heeft, kan het voor vennoten voldoende zijn om dit af te tekenen en de aandelen daarbij – met of zonder vergoeding– over te dragen aan een andere of nieuwe vennoot. Probleem daarbij is dat vaak vergeten wordt om een kopie van dit aandelenregister op te vragen. Het bekomen van een kopie van het register hangt af van de medewerking van degene die het register bezit.

De stopzetting van het mandaat van zaakvoerder en van plaatsvervangend zaakvoerder wordt beslist door de algemene vergadering. Binnen de 30 dagen na de beslissing volgt de neerlegging bij de griffie van de rechtbank van koophandel waarna ze in het Belgisch Staatsblad wordt gepubliceerd.

b) De activiteit van de vennootschap houdt op te bestaan (wat nog niet noodzakelijk betekent dat de vennootschap verdwijnt).

Een vennootschap kan men – al of niet tegen vergoeding – overlaten aan anderen, vereffenen, of – indien voldaan is aan de voorwaarden van de faillissementswetgeving – failliet laten gaan. In de eerste twee situaties bestaat de mogelijkheid dat een zelfstandige cliënt er nog middelen uit verwerft.

Bij volledige overlating van de vennootschap (tegen vergoeding of om niet) wordt op dezelfde wijze tewerk gegaan als beschreven in punt a, waarbij anderen de aandelen en

mandaten overnemen en in de plaats treden. Voor BVBA, CVBA en NV dient hier een notaris aan te pas te komen.

Bij faillissement of vereffening van een vennootschap blijft het ondernemingsnummer 'actief' tot de faillissementsprocedure of vereffeningprocedure afgesloten wordt door de rechtbank van koophandel.

Het faillissement en de opstart van een vereffeningprocedure worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

Hoofdstuk III: Veel gestelde vragen van zelfstandigen die aankloppen bij het OCMW

1. In verband met Sociale zekerheid

1.1. Aansluiting bij een sociaal verzekeringsfonds

Ten laatste op de dag van de start van de activiteit, moet een zelfstandige (ook onder de vorm van een vennootschap) zich aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds. Er kan gekozen worden uit 11 vrije fondsen of een hulpkas. Wie niet kiest komt vanzelf bij de hulpkas terecht.

1.2. Verschillende categorieën van aansluiting

Hoofdberoep en bijberoep zijn de belangrijkste bijdragecategorieën in de sociale zekerheid zelfstandigen.

1.2.1. Bijberoep

Om de (goedkopere) bijdragecategorie van bijberoep te krijgen moet er naast de zelfstandige activiteit ook nog een andere beroepsactiviteit zijn.

Die andere beroepsactiviteit moet minstens volgend volume halen :

- a) een **halftijdse loontrekkende activiteit**;
- b) een beroepsactiviteit als ambtenaar van **200 dagen per jaar** (8 maanden/jaar) met een **uurregeling** die minimaal overeenstemt met een **halftijdse prestatie**;
- c) een beroepsactiviteit als statutair leerkracht van **6/10den** van een volledige uurrooster.

Het is ook mogelijk een **vervangingsinkomen uit de sociale zekerheid** (werkloosheidsuitkering, een uitkering voor minstens 66 % arbeidsongeschiktheid, een pensioen, ...) te combineren met een zelfstandige activiteit in bijberoep, op voorwaarde dat het vervangingsinkomen minstens gelijk is aan het bedrag van het minimumpensioen voor een alleenstaande zelfstandige. Indien dat bedrag niet wordt bereikt, volstaat het dat de rechten op een rust- of invaliditeitspensioen worden gevrijwaard.

Opgelet! Wie een uitkering wil combineren met een zelfstandige activiteit in bijberoep, moet eerst nagaan of die activiteit de uitkering niet in het gedrang brengt. Wie bijvoorbeeld een werkloosheidsuitkering ontvangt, moet een schriftelijke machtiging van de RVA hebben voor de uitoefening van die activiteit.

1.2.2. Gelijkstelling bijberoep

Wie een overlevingspensioen geniet of gehuwd is met een sociaal verzekerde, of student is kan toch het tarief bijberoep aanvragen. Dit heet gelijkstelling bijberoep. Dat kan in principe niet met terugwerkende kracht ingetrokken worden.

Wie bijdragen tarief bijberoep betaalt kan daar geen sociale rechten aan ontlenen. Dit heeft vooral impact bij werkonbekwaamheid of pensionering.

1.2.3. Hoofdberoep

Wie niet kan bewijzen dat de voorwaarden voor een bijberoep voldaan zijn, betaalt het tarief hoofdberoep.

1.3. Vennootschapsbijdragen

Naast natuurlijke personen zijn ook vennootschappen bijdrageplichtig in de sociale zekerheid van de zelfstandigen. Voor vennootschappen bestaan twee bijdragetarieven, naargelang het balanstotaal. Deze bijdragen leveren geen rechten op. De bijdragen en de verhogingen wegens laattijdige betaling kunnen in bepaalde omstandigheden respectievelijk vrijgesteld of kwijtgescholden worden.

Vennoten en vennootschappelijke mandatarissen zijn solidair aansprakelijk voor de bijdragen van hun vennootschap. Ze kunnen deze persoonlijke schuld verminderen door voormelde vrijstelling/kwijtschelding aan te vragen namens de vennootschap..

1.4. Definitieve/voorlopige/regularisatie-bijdragen en verhogingen

Tot en met het jaar 2014 worden de bijdragen van jaar X berekend op het netto bedrijfsinkomen van het jaar X-3. Starters betalen dan ook de eerste 3 jaar voorlopige bijdragen op een minimum- of keuze-inkomen. Zodra de fiscus de vastgestelde inkomsten doorgeeft, komt er een herziening. Herzieningen komen vaak onverwacht en zorgen voor schuldenopbouw en onderbreking van bijvoorbeeld het recht op terugbetaling van gezondheidszorgen.

Vanaf 1 januari 2015 worden de sociale bijdragen op een andere manier berekend. Vanaf dan betaalt de zelfstandige sociale bijdragen op zijn inkomen van het lopende jaar en niet langer op het inkomen van drie jaar geleden. Aangezien dat inkomen niet onmiddellijk gekend is, betaalt hij eerst voorlopige bijdragen, op basis van de inkomsten van drie jaar geleden. De voorlopige bijdrage wordt geregulariseerd wanneer de definitieve bijdrage gekend is. Dit kan leiden tot een teruggave of een bijkomende betaling. Om dat te vermijden kan hij de bijdrage verhogen als hij verwacht dat de inkomsten van het jaar waarin hij bijdragen betaalt hoger zullen zijn dan de inkomsten van 3 jaar geleden. Verwacht hij daarentegen lagere inkomsten, dan kan hij een lagere bijdrage betalen na akkoord van zijn sociale verzekeringsfonds en op basis van objectieve criteria. De zelfstandige die te weinig voorlopige bijdragen heeft betaald omdat hij dat bedrag heeft verminderd, moet verhogingen betalen.

De bijdragen worden per kwartaal betaald. Zelfs als er maar 1 dag gewerkt is in een kwartaal, is het bedrag voor een volledig kwartaal verschuldigd. De normale vervaldag is de laatste dag van het kwartaal. Wie te laat is moet 3% verhoging betalen. Wie op 1 januari nog openstaande kwartalen heeft, betaalt daarop 7% extra verhoging.

1.5. Solidaire aansprakelijkheid voor sociale zekerheidsbijdragen

Zelfstandige helpers en medewerkende echtgenoten moeten in principe hun eigen bijdragen betalen. Ze kunnen van die verplichting vrijgesteld worden. Als ze die vrijstelling bekomen zal de solidair aansprakelijke geholpene aangesproken worden.

De geholpene kan van die aansprakelijkheid ontheven worden.

Vennootschappelijke mandatarissen en werkende vennoten die vrijstelling van hun persoonlijke sociale zekerheidsbijdragen bekomen, zullen merken dat die vrijgestelde bijdragen vervolgens aan hun vennootschap gevraagd worden. De vennootschap is immers solidair aansprakelijk voor de bijdragen van haar mandatarissen of werkende vennoten. Ook de vennootschap kan van die aansprakelijkheid ontheven worden.

1.6. Afbetalen sociale bijdragen en kwijtschelding verhogingen

Wie de bijdragen niet tijdig kan betalen, vraagt best een afbetalingsakkoord. Het sociaal verzekeringsfonds staat enkel korte afbetalingstermijnen toe. De arbeidsrechtbank gaat soms verder.

De verhogingen wegens laattijdigheid blijven lopen tijdens afbetalingen en hangende vrijstellingsaanvragen. Ze worden samen met de hoofdsom al dan niet vrijgesteld. Vrijstelling gaat maar 4 kwartalen achteruit in de tijd. De bijdrageachterstand is vaak groter dan 4 kwartalen, en de verhogingen lopen snel hoog op. Een verdergaande sociale schulden verlichting kan worden gerealiseerd door combinatie van vrijstelling van bijdragen met kwijtschelding van bijdrageverhogingen.

Bijdrageverhogingen kunnen kwijtgescholden worden als daarvoor een schriftelijke aanvraag wordt ingediend. In bepaalde omstandigheden worden ze ambtshalve kwijtgescholden. Basisvoorwaarde is dat de hoofdsom betaald is, maar als de bijdrage gerechtelijk afgedwongen wordt, valt die basisvoorwaarde weg. De aanvraag moet gemotiveerd worden met feiten die wijzen op behartigenswaardigheid of overmacht. De aanvraag wordt gericht aan het sociaal verzekeringsfonds. Het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) beslist hierover. De kwijtschelding tast geen enkel sociaal recht aan en kan onbeperkt teruggaan in de tijd zolang er geen verjaring is. Ze is zeer nuttig om de duur van afbetalingsplannen in te korten en sociale rechten vrij te maken. Gerechtelijke intresten en inningskosten zijn niet begrepen in deze kwijtschelding.

1.7. Vrijstelling sociale zekerheidsbijdragen

Wie behoeftig is en daardoor niet kan betalen, vraagt best vrijstelling van bijdragen aan. Bijberoepers krijgen geen vrijstelling. Starters moeten wachten tot het vijfde kwartaal van hun verzekeringsplicht, voor ze een vrijstelling kunnen vragen voor de eerste vier kwartalen. Deze vrijstelling moet per aangetekende brief aan het sociaal verzekeringsfonds gevraagd worden. Ter plaatse neerleggen van een verzoekschrift tegen ontvangstbewijs is ook geldig. Daaropvolgend stuurt het fonds een vragenlijst A. Wordt het antwoord niet tijdig ontvangen, dan is de aanvraag onontvankelijk. De aanvraag vervalt als er een antwoord op een van de verplichte vragen ontbreekt.

Het loont om de aanvraag goed te motiveren en werk te maken van een actuele inkomstenraming en een schuldenoverzicht. Een behoeftigheidsattest van het OCMW kan doorslaggevend zijn. Bewijsstukken toevoegen is aan te raden. Een commissie van de FOD Sociale Zekerheid beslist, zonder herzieningsmogelijkheid. De aanvraag kan maar 4 kwartalen terugwerkende kracht hebben, behalve voor regularisatierekeningen. Voor die laatste mag de datum van verzending geen jaar geleden zijn. Er kan ook beslist worden over de periode tussen aanvraag en beslissing, wat meestal 9 maanden duurt. Vrijstelling slaat op hoofdsom en verhogingen en tast de rechten niet aan, behalve het pensioenrecht. Gedeeltelijke vrijstelling komt vaak voor en betreft altijd volledige kwartalen. Tijdens een hangende aanvraag maakt een sociaal verzekeringsfonds geen inningskosten, maar blijft wel aanmaningen mét verhogingen opsturen.

1.8. Faillissementsverzekering

In hoofdstuk I werd de faillissementsverzekering behandeld als een bron van vervangingsinkomsten. De faillissementsverzekering heeft nog een ander aspect dat hier het vermelden waard is. Deze wettelijke verzekering voorziet immers ook in een kosteloos recht op gezondheidszorgen en gezinsbijslagen gedurende 4 kwartalen.

1.9. Terugbetaling gezondheidszorgen

Situatie 1

Zelfstandigen die niet in orde zijn met hun sociale bijdragen in het jaar X-2 verliezen hun recht op terugbetaling van gezondheidszorgen in het jaar X.

De meest voorkomende oplossing is via het sociaal verzekeringsfonds werken met afbetalingen en aanvragen kwijtschelding van verhogingen. (Voor een vrijstelling is X-2 meestal te ver in het verleden.) Via het ziekenfonds kan er gewerkt worden met een inschrijving als verblijvende in België (met terugwerkende kracht naar 1 januari van het jaar X-2). Als het inkomen van het jaar X-2 laag genoeg is kan het recht zo zelfs kosteloos tot stand komen.

Situatie 2

Zelfstandigen die 2 opeenvolgende jaren hun recht op terugbetaling van gezondheidszorgen verloren zijn, verliezen de validiteit van inschrijving in het kader van de verplichte ziekteverzekering.

Dit kan opgelost worden met een herinschrijving en een wachttijd van 6 maanden, de wachttijd is verplicht indien de validiteit van de voorgaande inschrijving is verstreken omwille van het niet respecteren van de bijdrageverplichting. Wie nog zelfstandig is bij herinschrijving moet de kwartalen van de wachttijd wel in regel brengen door betaling of vrijstelling.

Is er geen zelfstandigheid meer en ook geen andere hoedanigheid, dan is een herinschrijving als verblijvende in België vaak de oplossing. Is er leefloon, dan is er geen wachttijd.

Het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV) kan opheffing van de wachttijd verlenen. Dergelijke gunst moet gemotiveerd worden met elementen uit het dossier die aantonen dat het gaat om een behartigenswaardige situatie. De aanvraag moet schriftelijk via het ziekenfonds overgemaakt worden aan de Leidend ambtenaar van de Dienst voor administratieve controle van het RIZIV.

Andere situaties

Er kunnen zich nog andere situaties voordoen en er zijn nog andere oplossingen mogelijk. Win hierover gespecialiseerd advies in bij de private regionale organisaties vermeld in Hoofdstuk IV.

1.10. Gelijkstelling ziekte

Een werkonbekwame zelfstandige kan tijdens de door het ziekenfonds vergoede periode kiezen of hij de zaak of het vennootschappelijk mandaat op zijn naam houdt of niet. Die keuze heeft twee sociale gevolgen.

- De keuze voor het behoud van een mogelijkheid tot beroepsinkomsten uit de zaak zorgt ervoor dat de bijdrageplicht onverminderd doorloopt en ook dat het ziekenfonds in de invaliditeitsperiode een lagere uitkering betaalt. Om te blijven genieten van het recht op gezondheidszorgen moet aan de sociale bijdragen worden voldaan.
- Wie kiest voor het (tijdelijk of definitief) einde van de mogelijkheid tot verwerven van beroepsinkomsten krijgt kosteloze sociale zekerheid, de zogenaamde gelijkstelling wegens ziekte. De voorwaarde hiervoor is dat het kwartaal voorafgaand aan het kwartaal waarin de gelijkstelling gevraagd wordt in orde (betaald of vrijgesteld) is bij het sociaal verzekeringsfonds. Bovendien eist het RSVZ voor deze gelijkstelling zowel een erkende werkonbekwaamheid als een einde van de mogelijkheid tot verwerven van beroepsinkomsten uit de zaak. Dat einde kan bewezen worden door een

desactivering van het ondernemingsnummer van een eenmanszaak of door het beëindigen van een vennootschappelijk mandaat of het werken als vennoot. Tijdens deze periode blijft de zelfstandige genieten van zijn recht op gezondheidszorgen zonder dat hij zijn sociale bijdragen betaald, vermits deze periode gelijkgesteld is.

De aanvraag tot gelijkstelling gebeurt per gewone brief gericht aan het sociaal verzekeringsfonds. De gelijkstelling ziekte werkt steeds met volledige kwartalen.

1.11. Regularisatie als verblijvende in België (VIB)

Het statuut 'verblijvende in België' bij een ziekenfonds geeft dezelfde rechten op gezondheidszorgen als de inschrijving als zelfstandige. Periodes waarin de zelfstandige activiteit niet blijkt uit de bijdragebon, bijvoorbeeld omdat er nog iets onbetaald openstaat bij het sociaal verzekeringsfonds, kunnen in orde gebracht worden door een inschrijving als verblijvende met terugwerkende kracht naar het jaar van de ontbrekende bon.

Meer informatie over dit statuut kan opgevraagd worden bij het ziekenfonds of bij een gespecialiseerde private regionale organisatie vermeld in hoofdstuk

1.12. Moederschapshulp met dienstencheques

Zelfstandige vrouwen krijgen van hun sociale zekerheid dienstencheques na bevalling. Die dienen om de overgang van bevallingsverlof naar werken te vergemakkelijken door de werklast in het huishouden te verlichten. De voorwaarde voor toekenning is dat de moeder recht had op moederschaprust in het zelfstandigenstelsel, het kind ingeschreven is in het gezin van de moeder en dat die het werk hervat. Het gaat om 105 dienstencheques die aangevraagd worden bij het sociaal verzekeringsfonds.

1.13. Voortgezette verzekering

Bij elke aangifte van stopzetting van een zelfstandige activiteit stuurt het sociaal verzekeringsfonds uitleg over de voortgezette verzekering aan de zelfstandige.

Het kan nuttig zijn om daarop in te gaan. Dit is het geval voor periodes tussen een stopzetting als zelfstandige en het begin van een erkende ziekteperiode. De aanvrager moet 4 kwartalen zelfstandig geweest zijn in hoofdberoep en bewijzen dat de bijdragen in orde zijn. De voortgezet verzekerde geniet van een lager bijdragetarief, dat gebaseerd is op de inkomsten van het derde jaar voorafgaand aan het betreffende kwartaal. Er bestaan twee tarieven in de voortgezette verzekering, een voor pensioen alleen en een voor pensioen en ziekteverzekering samen. De commissie voor vrijstelling kan deze bijdragen vrijstellen. Een vrijstellingsaanvraag kan pas bij de eerste aanrekening van de bijdragen.

De maximale duur van de voortgezette verzekering bedraagt 2 jaar. (Wanneer de zelfstandige activiteit minder dan 7 jaar voor de normale pensioenleeftijd werd stopgezet, kan de voortgezette verzekering echter doorlopen tot aan de pensioenleeftijd of tot aan de

ingangsdatum van het vervroegd pensioen.) Voortgezette verzekering moet aangevraagd worden bij het sociaal verzekeringsfonds binnen 3 kwartalen na stopzetting van de zelfstandige activiteit. Is de aanvraag laattijdig, dan kan ze nog goedgekeurd worden als de laattijdigheid voldoende gemotiveerd is.

2. Juridisch en algemeen

2.1. Problemen met de boekhouder/boekhouding

Veel zelfstandigen voeren hun boekhouding niet zelf. Ze zijn dus voor een belangrijk onderdeel van hun professionele bestaan afhankelijk van hun boekhouder. Vragen over inkomen en vermogen kan de zelfstandige vaak niet beantwoorden zonder medewerking van zijn boekhouder. Deze kan uiteenlopende titels voeren, zoals boekhouder, boekhouder-fiscalist, accountant, belastingconsulent of accountant-belastingconsulent. Als de zelfstandige zijn boekhouder niet meer betaalt, is dat voor de boekhouder vaak een reden om geen werkzaamheden meer te verrichten ten voordele van die klant. De boekhouder moet dit voorafgaandelijk schriftelijk melden en hij moet lopende opdrachten nog afwerken naar best vermogen. De boekhouder/accountant staat bloot aan tuchtrechtelijke sancties als hij boekhoudkundige stukken weigert terug te geven aan zijn klant.

2.2. BTW-plichtig

Alle ondernemingen zijn BTW-plichtig met uitzondering van kunstenaars en ondernemingen met een zeer beperkte omzet. De BTW aanslag is gebaseerd op een elektronische aangifte die driemaandelijks ingediend wordt. Ook als er geen verrichtingen zijn, is de aangifte verplicht. Ondernemingen moeten de administratie het verschil betalen tussen de aan hun klanten aangerekende BTW en de BTW die ze aan hun leveranciers betaalden. Een minderheid van ondernemingen krijgt telkens BTW terug.

De ondernemer kan uitstel van de betaling van zijn BTW bekomen bij de ontvanger van het lokale belastingkantoor. Het is van groot belang die vraag grondig te motiveren, en daar de nodige bewijsstukken aan toe te voegen. In het aanvraagdossier wordt best een voorstel van afbetalingsplan toegevoegd.

De fiscale bemiddelingsdienst van de federale overheidsdienst (FOD) Financiën kan als bemiddelaar optreden. De eindbeslissing blijft bij de ontvanger van het lokale kantoor.

2.3. Diverse vormen van belastingen

Zelfstandigen die vooruitkijken, verrichten een driemaandelijkse voorafbetaling van hun belastingen. De inkomsten van de zelfstandige worden belast als natuurlijke persoon, maar die van zijn vennootschap worden apart belast. Ondernemingen betalen onroerende voorheffing op bedrijfsgebouwen. Veel gemeenten heffen taksen op machines, drijfkracht, lozing van afvalwater, afvoer van bedrijfsafval, personeel. Ook de provincie heft bepaalde belastingen.

2.4. Bescherming van de privéwoning

Zelfstandigen kunnen hun privéwoning beschermen door het afleggen van een verklaring van niet-vatbaarheid voor beslag bij een notaris. Elke zelfstandige handelaar, ambachtsman, beoefenaar van een vrij beroep, werkend vennoot of vennootschappelijk mandataris... kan via deze weg zijn hoofdverblijfplaats beschermen tegen inbeslagname door schuldeisers. De notariële akte moet ingeschreven worden in een daartoe bestemd register. Van zodra de verklaring is ingeschreven, kan zij ingeroepen worden tegenover schuldeisers. De niet-vatbaarheid voor beslag geldt echter enkel voor schulden die betrekking hebben op de beroepsactiviteit. Bovendien kan zij niet worden ingeroepen voor schulden die ontstaan zijn vóór de registratie van de akte van niet-vatbaarheid. De verklaring blijft wel uitwerking hebben, ook na het verlies van de hoedanigheid van zelfstandige ten gevolge van een faillissement. De niet-vatbaarheid voor beslag is evenmin van toepassing op schulden met gemengd karakter, zoals de personenbelasting, en schulden die volgen uit een misdrijf of overtreding, zelfs indien ze voortkomen uit de zelfstandige activiteit. De verklaring van niet-vatbaarheid voor beslag is niet definitief en kan bij de notaris ingetrokken worden.

2.5. Wegenwerken

Er bestaat een compensatievergoeding voor het verlies dat handelaars lijden door wegenwerken. Het betrokken bedrijf moet minstens 7 dagen sluiten als gevolg van de hinder. De wet voorziet een vergoeding van 75 euro per dag. De procedure bestaat uit volgende stappen :

- hinderattest aanvragen bij de gemeente,
- aanvraag voor vergoeding indienen bij het participatiefonds (zie: <http://www.openbarewerken-zelfstandigen.be>),
- om de 60 dagen de aanvraag hernieuwen.

2.6. Handelsonderzoek

De rechtbank van koophandel omvat een kamer voor handelsonderzoek. Handelaars die veroordeeld worden tot schadevergoeding, die wissels protesteren, waarbij beslag gelegd wordt of openbare schuldeisers niet betalen, kunnen uitgenodigd worden om zich te verantwoorden voor die kamer.

Het gaat om een preventieve maatregel waarbij de nadruk ligt op het waarschuwen voor de bedreigde continuïteit van de zaak. Deze kamers zijn niet bevoegd voor het geven van raad of het suggereren van oplossingen. Wie herhaaldelijk uitgenodigd wordt en geen positieve evolutie kan bewijzen riskeert een veroordeling in faillissement op initiatief van de rechtbank.

2.7. Wet op de continuïteit van de ondernemingen

De wet op de continuïteit van de ondernemingen vervangt het gerechtelijk akkoord. De wet biedt ondernemingen in financiële moeilijkheden een aantal mogelijkheden om de onderneming te redden en het faillissement te vermijden. Voor meer info zie ondermeer: <http://www.eerstehulpbijschulden.be/schulden-wat-nu/zelfstandigen/continuïteit-van-ondernemingen>.

2.8. Faillissement aanvragen

Als de betrokkene zelf het faillissement aanvraagt, spreekt men van 'aangifte' door de gefailleerde. Die aangifte gebeurt door de handelaar (natuurlijke persoon) of het bevoegde orgaan van de vennootschap (raad van bestuur of door de raad van bestuur gedelegeerd lid). De aangifte moet gebeuren op de griffie van de rechtbank van koophandel binnen de maand nadat men heeft opgehouden te betalen. De griffier maakt van deze aangifte een akte op. Bij de aangifte moeten de nodige bewijsstukken worden gevoegd zoals de balans, de boekhouding,...

De aangifte van het faillissement binnen de maand dat men heeft opgehouden te betalen is een wettelijke verplichting. Niet-naleving is strafbaar. De rechtbank zal de aangifte onderzoeken en oordelen of de voorwaarden vervuld zijn.

2.9. Rol van de curator

Een curator is een gerechtelijk mandataris die optreedt als vertegenwoordiger van de gezamenlijke schuldeisers en de gefailleerde en die onder toezicht van de rechter-commissaris belast wordt met de vereffening van de boedel. Alle curatoren zijn advocaten. Het vonnis van faillietverklaring duidt één of meer curatoren aan.

2.10. Faillissement van een eenmanszaak

Bij faillissement van een eenmanszaak wordt het hele persoonlijke vermogen van de gefailleerde en alles wat tot de huwelijksgemeenschap behoort, beschouwd als waarborg voor de betaling van de schulden. Alle schulden die bestaan op het moment van het faillissement, ook als ze geen verband houden met de beroepsactiviteit, behoren tot het op te lossen passief. In eenmanszaken is het verlenen van verschoonbaarheid (= opheffen van de afdwingbaarheid van vorderingen) de regel.

2.11. Faillissement van een vennootschap

Door het faillissement wordt de vennootschap vereffend en ontbonden.

De natuurlijke personen die werken in het kader van een vennootschap zoals de BVBA, de NVen de CVBA zijn geen handelaars. Indien nodig worden niet die natuurlijke personen failliet verklaard, maar hun vennootschappen wel. Bij voormelde vennootschapsvormen

kunnen de zakelijke schulden in principe niet verhaald worden op het persoonlijk patrimonium van de vennoten. Op dat principe bestaan heel wat uitzonderingen. Vennootschappen worden nooit verschoonbaar verklaard. Dat heeft tot gevolg dat de vennoten vaak na een faling nog bescherming tegen hun schuldeisers moeten zoeken in een collectieve schuldenregeling.

Bij faillissementen van vennootschappen met onbeperkte aansprakelijk, met name de vennootschap onder firma, gewone commanditaire vennootschap en coöperatieve vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid, is het gebruikelijk dat de vennoten ook persoonlijk failliet worden verklaard, waardoor ze toch in aanmerking komen voor verschoonbaarheid. Dit moet bij rechtbanken van koophandel soms uitdrukkelijk aangevraagd worden.

2.12. Omgaan met schuldoverlast bij stopzetting eenmanszaak

Na stopzetting van een eenmanszaak loopt een termijn van 6 maanden waarbinnen een faillissement kan zorgen voor het oplossen van de schulden. Die 6 maand na stopzetting kan ook geïnterpreteerd worden als de 6 maand na de laatste afbetaling van de schuld, waardoor een faling alsnog kan. Daarna is men aangewezen op collectieve schuldenregeling.

2.13. Omgaan met schuldoverlast bij stopzetting vennootschap

Bij de stopzetting van een vennootschap volgens de officiële weg, de vereffening, moeten alle schulden weggewerkt worden vooraleer de vereffening afgesloten kan worden. De persoon aangesteld als vereffenaar wordt beschouwd als een actieve zelfstandige met bijhorende bijdrageplicht.

Als de vennootschap onoverkomelijke schulden heeft, moet ze aangifte van faillissement doen. Komt het tot een vereffening zonder faling, dan moeten de vennoten het tekort bij de vereffening bijpassen uit eigen middelen in verhouding tot hun aandeel in de vennootschap. Dit kan hen dwingen over te gaan tot collectieve schuldenregeling.

2.14. Opzegging privé-contracten bij faillissement eenmanszaak

Bij het faillissement van een eenmanszaak moet de curator alle lopende contracten opzeggen om te voorkomen dat de schulden in het faillissement aangroeien. Met name de opzeg van de huur van de privé-woonst, de huishoudelijke leveranciers van water, energie en telecom zorgt voor problemen. De gefailleerde behoudt zijn handelingsbekwaamheid. Hij/zij heeft het recht onmiddellijk met dezelfde (of andere) partijen nieuwe contracten af te sluiten. Soms ontstaan naar aanleiding hiervan conflicten over huurwaarborg of weigeren eigenaars/leveranciers nog zaken te doen met de gefailleerde.

2.15. Bevrijding kosteloze persoonlijke borgstelling

Een persoonlijke borg is iemand die zijn vermogen als waarborg stelt voor de betaling van de schulden van iemand anders. Kosteloos betekent dat er geen direct of indirect persoonlijk belang is voor de borgsteller. Een zaakvoerder, bestuurder of aandeelhouder die zich borg heeft gesteld voor zijn vennootschap kan dus niet beweren dat hij zich kosteloos borg heeft gesteld want hij/zij kan inkomen uit de vennootschap halen.

“Bevrijd” worden van de kosteloze persoonlijke borgstelling betekent dat men vrijgesteld wordt van de gevolgen die er uit voortvloeien (i.c. betaling van de schulden van de persoon voor wie men borg staat).

Voorwaarden voor de bevrijding :

- De verbintenis mag niet gebaseerd zijn op een wanverhouding tussen de inkomens en het patrimonium. Men mag er bijvoorbeeld van uitgaan dat er een wanhouding is wanneer de borgsteller een zeer laag inkomen heeft en men de gezinswoning zou moeten verkopen om de schuld te betalen of men de schuld enkel op een heel lange termijn zou kunnen aflossen.
- De kosteloze borg mag zijn onvermogen niet frauduleus georganiseerd hebben.

Hoe komt die bevrijding tot stand ? De curator stuurt een aangetekende brief naar de personen die zich kosteloos persoonlijk borg hebben gesteld. Daarin wordt gewezen op de mogelijkheid tot vrijstelling. Om als borg bevrijd te worden, moet de persoon die zich kosteloos borg heeft gesteld voor de gefailleerde bij de griffie van de rechtbank van koophandel een verklaring neerleggen waarin hij/zij bevestigt dat zijn/haar verbintenis niet in verhouding met zijn/haar inkomen en patrimonium is.

De verklaring bevat de identiteit, het beroep en de woonplaats van de betrokkene. Bij de verklaring moeten de volgende documenten gevoegd worden:

- de kopie van de laatste aanslag in de personenbelasting,
- een overzicht van alle activa en passiva die het patrimonium vormen,
- elk ander stuk dat van aard is om precies de staat weer te geven van zijn/haar bestaansmiddelen en lasten.

2.16. Verschoonbaarheid

De faillissementswet schrijft voor dat de rechter alle gefailleerden die "ongelukkig en te goeder trouw" zijn geweest, verschoonbaar moet verklaren. Dit betekent dat de handelaar het faillissement niet bewust uitgelokt heeft en dat hij ook geen bedrieglijke of strafbare handelingen gesteld heeft die verband houden met het faillissement. Verschoonbaarheid is de regel.

Door de verschoonbaarheid verdwijnt de afdwingbaarheid van alle nog resterende schulden. Verschoonbaarheid laat toe om met een schone lei te herbeginnen.

De rechtbank sluit een faillissement af met een sluitingsvonnis. Als het gaat over een faillissement van een zelfstandige ondernemer zonder vennootschap kunnen de schuldeisers in principe vanaf het sluitingsvonnis de betaling van het onbetaalde gedeelte van hun schuld weer opeisen bij de schuldenaar.

Het sluitingsvonnis bevat normaal een uitspraak over de versoonbaarheid. De versoonbaarheid kan vanaf de 7de maand na de faillietverklaring aangevraagd worden. Vennootschappen kunnen nooit versoonbaar verklaard worden.

Ook de echtgenote, ex-echtgenote of samenwonende partner van de gefailleerde wordt voor dezelfde schuldvorderingen versoonbaar verklaard.

2.17. Openen van een nieuwe bankrekening na falings

Om een uitkering te krijgen en om dagelijkse betalingen te verrichten is een bankrekening noodzakelijk. Na een falings worden alle bestaande bankrekeningen van de gefailleerde geblokkeerd. Het is dan ook verstandig een week na de falings een nieuwe bankrekening te openen om te voorkomen dat inkomsten na de falings geblokkeerd geraken.

Door een faillissement wordt de kredietwaardigheid van de gefailleerde geschaad. Een bank kan de klassieke bankrekening met kredietlijn weigeren, een basisbankdienst niet.

2.18. Zelfstandige worden na een faillissement

In principe is er geen juridisch beletsel om kort na een falings een nieuwe handelszaak op te starten. Een uitzondering is een beroepsverbod opgelegd in een vonnis. Een nieuwe zelfstandige activiteit opstarten naderhand is niet eenvoudig. Een probleem is dat het na een falings moeilijk kan zijn om een lening te krijgen. De curator kan beslag leggen op inkomsten zolang het faillissement niet afgesloten is. Daarom kan men bij faillissement van een eenmanszaak niet starten met een nieuwe zaak zonder overeenkomst met de curator.

De curator beschikt over het gebruiksrecht van het handelsfonds van de failliete zaak. Hij kan daarom geld vragen aan de gefailleerde als die in dezelfde sector en dezelfde streek weer voor eigen rekening begint.

2.19. Kan een zelfstandige via een collectieve schuldenregeling bevrijd worden van een overmatige schuldenlast ?

Onverenigbaarheid

Na stopzetting van het handelaarschap geldt nog een wachtperiode van 6 maand vooraleer voor de ex-handelaar een collectieve schuldenregeling kan worden toegestaan. Dit heeft te maken met:

1. Een collectieve schuldenregeling is voorbehouden aan niet-handelaars. De procedures voor de handelaars zijn onverenigbaar met die voor de niet-handelaars.

2. Tot 6 maanden na het einde van het handelaarschap kan de ex-handelaar nog failliet verklaard worden.

Er zijn zelfstandigen die ondanks het feit dat ze in vennootschapsverband werken, toch ten persoonlijke titel failliet kunnen verklaard worden. Dat komt omdat de vennootschap waarmee ze werken geen “volkomen rechtspersoonlijkheid” geniet.

2.20. Wanneer is iemand niet langer handelaar ?

In een eenmanszaak stopt het handelaarschap na het inactief maken van het ondernemingsnummer, of van het BTW nummer voor wie geen ondernemingsnummer heeft. Er zijn twee uitzonderingen:

- Een ondernemingsnummer kan met terugwerkende kracht inactief gemaakt worden tot de datum waarop de laatste handelsactiviteit gestaakt is.
- Er is rechtspraak die aanneemt dat iemand die zakelijke schulden afbetaalt nog daden van koophandel stelt en dus nog kan failliet verklaard worden, zelfs al is de periode van 6 maand na inactiveren van het ondernemingsnummer al verstreken.

In een vennootschap met onvolkomen rechtspersoonlijkheid eindigt het handelaarschap nadat de band tussen de natuurlijke persoon en de rechtspersoon officieel verbroken is, of na de vereffenen of het failliet verklaren van de vennootschap.

Hoofdstuk IV: Lijst met nuttige links, adressen en instanties

1. Federale overheidsdiensten

Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen (RSVZ)	www.rsvz.be	Onderwerping, pensioenrecht, informatie sociale zekerheid zelfstandigen
Sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen	http://www.rsvz.be/nl/contact/list_insurance_companies.htm	Bijdragen, betaling kinderbijslag, faillissementsuitkeringen enz..
FOD Sociale Zekerheid	www.socialsecurity.fgov.be	Sociale zekerheid werknemers en zelfstandigen
Commissie voor Vrijstelling	Let op : de aanvraag moet naar het sociaal verzekeringsfonds	Vrijstelling van sociale zekerheidsbijdragen voor zelfstandigen
Rijksdienst voor Sociale Zekerheid Directie Inning	www.onssrszls.fgov.be	Bijdrageplichten voor werkgevers
Contact center FOD Financiën	www.minfin.fgov.be www.fiscus.fgov.be	Belastingsheffing
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie - Secretariaat BELMED - NG III	www.belmed.fgov.be	Oplichterij
FOD Economie Kruispuntbank van Ondernemingen	http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/KBO/	Kruispuntbank ondernemingen
FOD Economie Algemene directie controle en bemiddeling	Eco.inspec@economie.fgov.be	Oplichterij en oneerlijke concurrentie
FOD economie	http://economie.fgov.be/nl/consument/Internet/informatiebeveiliging	Beteugeling online fraude

	g/e-Cops/	
FOD economie	http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/arnaques/Bedrog_beroe_psgidsen_reclame-inlassingen_domeinnamen/	Commerciële oplichterij
Participatiefonds	http://www.fonds.org/nl www.fonds.org/nl/kredietactiviteiten http://www.openbarewerken-zelfstandigen.be/NL/0001.aspx.htm	Financiering KMO Vergoeding hinder wegenwerken
Kefik	http://www.cecip.be/FILES/Documenten/NL/vademecum_NL.pdf	Kenniscentrum financiering KMO
Fonds voor sluiting van ondernemingen	http://www.rva.be/home/FondsNL.htm	Werknemersrechten na falig
Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening	http://www.rva.be/home/MenuNL.htm	Beslissingen inzake werkloosheidsuitkeringen
Hulpkas voor werkloosheidsuitkeringen	www.capac.fgov.be https://www.hvw.fgov.be/NL/homenl.htm	Aanvraag en uitbetaling werkloosheidsuitkeringen
Rechtbank van koophandel	http://www.juridat.be/kantons/kantons.htm	Commerciële gedingen
FOD Werk (WASO)	http://www.werk.belgie.be/home.aspx	Arbeidsrelaties en welzijn op het werk

2. Federale private organisaties

Koninklijke Federatie van het Belgisch notariaat	www.notaire.be www.notaris.be	Vermogensrecht
Instituut van de accountants en belastingconsulenten	www.iec-iab.be	Boekhoudings & vennootschapsrecht, fiscaliteit

Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten	www.bibf.be	Boekhoudings & vennootschapsrecht, fiscaliteit
DNS	www.dns.be/nl/juridisch/domeinnaamgeschillen/algemeen	geschillen met betrekking tot domeinnamen
Ombudsdienst financieringen	http://www.ombudsfin.be/nl/ondernemingen/home	Betwisting bestaande kredieten
Microstart	http://www.microstart.be/nl/onthaal	Microkrediet

3. Vlaamse overheidsorganisaties

Agentschap ondernemen	http://www.agentschapondernemen.be/artikel/wat-de-kmo-portefeuille	ondersteuning aan ondernemingen bij het bekomen van gespecialiseerd advies Kmo-portefeuille
Agentschap ondernemen	http://www.agentschapondernemen.be/artikel/projecten-faillissementspreventie	Laagdrempelige dienstverlening aan ondernemers in moeilijkheden
Agentschap ondernemen	Tel. 0800 20 555, kredietbemiddelaar@agentschapondernemen.be	Betwistingen ivm nieuwe kredieten
Vlaams agentschap personen met een handicap	http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/	Zelfstandigen met een handicap

4. Vlaamse private organisaties

Tussenstap vzw	www.tussenstap.be	Ondernemers in moeilijkheden : schulden, juridisch, psychosociaal
Efrem vzw	www.efrem.be	Ondernemers in moeilijkheden : schulden, juridisch, psychosociaal
Boeren op een kruispunt vzw	Tel. 0800 99 138	Landbouwers in moeilijkheden : schulden, juridisch,

	http://www.boerenoepenkrispunt.be/	psychosociaal
Hefboom vzw	www.hefboom.be	Microfinanciering

5. Waalse overheidsdiensten

FOREm	http://www.leforem.be/	Arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding
Institut wallon de Formation en Alternance et des indépendants et Petites et Moyennes Entreprises (IFAPME)	http://www.ifapme.be/	Opleidingen voor ondernemers
<ul style="list-style-type: none"> • Sowalfin • SRIW • SOCAMUT • Concileo (kredietbemiddeling) 	http://www.infos-entreprises.be/fr/financement-et-investissements-66	Financiering : informatie en lijst van links
Agence de Stimulation Economique	www.as-e.be	koepel van het Waalse netwerk van operatoren voor economische stimulering
AWIPH	www.awiph.be/integration/se_former_travailleurs_prime_travailleurs_independants	Zelfstandige met een handicap

6. Waalse private organisaties

CEd-W Centre pour Entreprises en difficulté – Wallonie)	www.ced-w.be 0800 35 222	<p>Juridische en economische dienstverlening aan ondernemers in moeilijkheden</p> <p>Open voor actieve bedrijven en een zelfstandigen met maatschappelijke zetel in Wallonië, welke ook hun sector die geconfronteerd worden met punctuele problemen van economische en juridische aard om zodoende de continuïteit van de onderneming te waarborgen.</p>
--	---	---

Infos-Entreprises	http://www.infos-entreprises.be/fr	Ondernemingen in Wallonië
Operators-partners van de Economische stimulering	http://as-e.be/page/les-partenaires-de-l-animation-economique	

7. Overheidsdiensten van het Brussels hoofdstedelijk gewest

Oproepnummer voor Brusselse ondernemers 1819	www.abe-bao.be	Preventie, steun aan bedrijven
Actiris	www.actiris.be	Arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding
Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Directie Inning	www.bruxelles.irisnet.be http://www.brussel.irisnet.be/brussel?set_language=nl	Fiscale schulden
Finance Brussels SRIB	www.srib.be	Financiering & kredietbemiddeling

8. Private diensten actief in het Brussels hoofdstedelijk gewest

Centrum voor ondernemingen in moeilijkheden	www.ced-com info@ced-com.be	Faillissementspreventie
Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO)	www.oivo.be	Consumentenbelangen
Huis van de advocaten	www.avocat.be	Orde van frans- & duitstalige balies van België
Nederlandse orde van advocaten te Brussel	http://www.baliebrussel.be/	
Bureau voor rechtshulp van Brussel	www.aidejuridiquebruxelles.be info@bajbxl.be 02 519 85 59	Rechtshulp

CEPANI - Belgisch centrum voor arbitrage en bemiddeling	www.cepani.be	
Crédal	www.credal.be	Financiering